

INŠPIRATÍVNE SKÚSENOSTI Z VYUŽITIA STORYTELLINGU V ŠKOLSKOM PROSTREDÍ

Zbierka príkladov dobrej praxe
2021

OBSAH

ÚVOD	3
VNÍMAVOSŤ	4
Príbeh sídliskovej lavičky	5
ŽIVOT S HENDIKEPOM	7
Soňa - Zo života nevidiacej keramikárky I.	8
Soňa - Zo života nevidiacej keramikárky II.	9
Soňa - Zo života nevidiacej keramikárky III.	10
Martin - Ako sa žije s fyzickým hendikepom? I.	12
Martin - Ako sa žije s fyzickým hendikepom? II.	13
Martin - Ako sa žije s fyzickým hendikepom? III.	15
Martin - Ako sa žije s fyzickým hendikepom? IV.	17
Viktor - Ako sa žije nepočujúcemu tínedžerovi	18
Anežka - Zo života dyslektičky	20
ŽIVOT S CHOROBU	22
Eva - Bulímia	23
ŠIKAN A KYBERŠIKANA	24
Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu I.	25
Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu II.	26
Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu III.	27
Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu IV.	28
Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu V.	29
Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu VI.	31
Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu VII.	33
Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu a	35
Marcel - Aké je to byť šikanovaný pre sociálny a etnický pôvod I.	36
Marcel - Aké je to byť šikanovaný pre sociálny a etnický pôvod II.	38
Marcel - Aké je to byť šikanovaný pre sociálny a etnický pôvod III.	39
Marcel - Aké je to byť šikanovaný pre sociálny a etnický pôvod IV.	41
Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu a	42
Paľo - Peklo zvané kyberšikana	43
Šikana a kyberšikana	46
CHUDOBA	47
Viliam - Inšpiratívny príbeh o boxe, chudobe, sile rodiny, láske, o každodennej cieľavedomej drine a odriekaní, na konci ktorých stojí úspech (dokumentárny film z cyklu Vnímaví pre zraniteľných)	48
ĽUDIA A NÁRODNOSTI	49
Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku I.	50

Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku II.	51
Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku III.	52
Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku IV.	54
Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku V.	56
Janka - Ako sa žije mladej rómskej líderke v rómskej komunite	56
Igor - Ako sa žije umelcovi s etnickou prekážkou	59
Ranya - Ako sa žije žene, ktorá uteká pred vojnou a smrťou	60
Suzanne - Ako sa žije tínedžerke, ktorá uteká pred vojnou	61
Hind - Dievča, ktoré utieklo za slobodou	63
Hisham a Doaa - Ako sa žije rodine na úteku pred vojnou	65
Venus - Ako sa žije migrantke na Slovensku? a	66
Zuzana - Ako sa žije Slovenke, ktorej dcéra je polovičná Indka? I.	66
Zuzana - Ako sa žije Slovenke, ktorej dcéra je polovičná Indka? II.	68
Eva Mosnáková - Žena, ktorá prežila holokaust	70
ADOPCIE	71
Natália - Ako sa žije adoptovanej Rómke v nerómskej rodine I.	72
Natália - Ako sa žije adoptovanej Rómke v nerómskej rodine II.	73
Natália - Ako sa žije adoptovanej Rómke v nerómskej rodine III.	74
Online živá knižnica	76

ÚVOD

Ak chceme bez predsudkov porozumieť iným ľuďom, pomáhajú nám v tom nielen informácie, ale aj schopnosť vcítiť sa do toho, ako svoj život prežívajú iní. Príbehy nás spájajú, burcujú našu zvedavosť a motivujú nás, aby sme aj sami prispeli k dobrému koncu.

V EDUME sa snažíme o to, aby naša spoločnosť bola otvorenejšia a vnímavejšia k ľuďom, ktorí čelia predsudkom, nepochopeniu, vylúčeniu až prenasledovaniu. Prinášame príbehy ľudí, ktorí prekonávajú zdravotné, sociálne, ekonomické a rôzne ďalšie prekážky. Vzdelávame, vychovávame a vedieme mladých ľudí k vnímavosti. Motivujeme ich využívať vlastný potenciál a spoznávať príležitosti, ako môžu sami zlepšiť životy ľudí so znevýhodnením.

Nie sme na to sami - vnímavú komunitu tvoria najmä učitelia, odborní zamestnanci a pracovníci s mládežou. Práve oni sú autormi zbierky príkladov dobrej praxe, ktorá prináša množstvo skúseností, know-how, užitočných tipov a inšpiratívnych príkladov z využívania storytellingu a Online živej knižnice (www.onlinezivakniznica.sk) vo vyučovaní.

Príklady z praxe predstavujú prácu pedagogických a odborných pracovníkov na rôznych vyučovacích predmetoch. Pokrývajú viaceré témy ako je život s hendikepom, chorobou, šikana a kyberšikana, chudoba, ľudia a národnosti alebo adopcia.

V tejto zbierke sa môžete dozvedieť napríklad to, ako žiaci základnej školy programovali riešenia pre nevidiacu Soňu, ktoré by jej pomohli s orientáciou v meste a v domácnosti alebo aké zlepšenia na prácu v kuchyni vymysleli žiaci na hodine fyziky pre Martina, ktorému horné končatiny končia pri lakti.

Väčšina príkladov obsahuje informácie o tom, ako prebieha príprava na prácu so storytellingom a samotné vyučovanie, na aké reakcie žiakov sa môžete pripraviť, a tiež zamyslenia, čo prináša skúsenosť s príbehom do vyučovania.

Prajeme vám inšpiratívne čítanie!

Inšpiratívne skúsenosti z využitia storytellingu v školskom prostredí

Zbierka príkladov dobrej praxe 2021

Autori zbierky: Pedagogickí a odborní zamestnanci a pracovníci s mládežou

Editorka textu: Veronika Vanochová

Vydala: EDUMA, n.o.

Grafická úprava: Veronika Vanochová

Dátum publikácie: december 2021

Všetky príklady z praxe boli autorizované

VNÍMAVOŠŤ

Príbeh sídliskovej lavičky

Stanislava Opátová, Učiteľka, ZŠ s MŠ Nižná, Prvý stupeň - 3.-4. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Triednická hodina, slovenský jazyk, telesná, hudobná, výtvarná výchova, informatika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Príbeh sídliskovej lavičky je vhodný pre mojich žiakov na prvom stupni.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Pripravila som si text a DIXIT karty. Samozrejme zamyslela som sa, čo robiť ďalej, ako tému preniesť na životy detí, vzbudiť vnímavosť k bežným denným situáciám a ľuďom okolo seba.

Deti sedeli v komunitnom kruhu, čítala som im prvú časť príbehu, potom si mali vybrať Dixit kartu a pomocou nej porozprávali o svojich pocitoch. Pokračovala som v čítaní a po skončení príbehu si znovu vybrali kartu a rozprávali, ako sa cítia teraz, prečo sa to zmenilo, akú majú náladu.

Na Výtvarnej výchove sme sa k príbehu vrátili a deti ho mohli ilustrovať ľubovoľnou technikou. Na slovenskom jazyku sa potom zamýšľali a písali svoje pocity, ako sa cítili na začiatku príbehu, na konci príbehu, kedy sa oni cítia smutní a sami, kto im vie pomôcť, či a ako by vedeli pomôcť oni.

Nasledovalo zadanie úloh na domov - sledovať ľudí, ktorých stretnú ráno cestou do školy, alebo keď sa vracajú domov. Rozprávali sme sa, čo a koho si všimli a potom mali napísať, čo si myslia, aký život má ten ich pozorovaný človek - čo asi robí celý deň, či má prácu a akú, napríklad čo rád je, čo robí, číta, pozerá, či má priateľov a podobne.

Po prvej hodine boli ďalšie, kde sme s príbehom ešte pracovali - na výtvarnej výchove ilustrácie a potom znova na triednickej hodine a slovenskom jazyku opísanie svojich pocitov, nálady, možnosti pomáhať, kto im pomáha, kto im vie v triede pomôcť, koho by požiadali o pomoc, z čoho majú strach, kedy sa báli a tak ďalej. Na koniec sa vcítili do života iných ľudí a opísali predpokladaný život vybranej osoby na základe predchádzajúceho pozorovania.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Cieľom bolo vcítiť sa do života iných ľudí. Moji tretiaci, aj keď si vybrali úplne cudzích ľudí, ktorých nepoznali, väčšinou pri opise ich života skĺzli k nejakej osobe, ktorú poznajú a opisovali to, čo robí ich babka, kamarátka a podobne. Nevedeli sa úplne odosobniť, bolo to pre nich ešte veľmi ťažké.

Deti to veľmi bavilo, krásne pracovali, žasla som nad myšlienkami, ktoré vyjadrovali pomocou Dixit kariet. Všetci sa zapájali s chuťou a nenašiel sa nikto, kto by nechcel pracovať. Rozprávali sa o tom aj cez prestávky.

Po skončení všetkých aktivít boli k sebe pozornejší, vnímavejší. Deti si viac všímali, aspoň určitý čas, ľudí okolo seba, aj seba navzájom. Pomáhali si, pýtali sa, kto potrebuje pomôcť.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Mne to dalo poučenie, že vďaka príbehu deti ľahšie pochopia potreby, situáciu, nešťastie, smútok druhých a že aj malé deti dokážu byť veľmi vnímavé, citlivé, dokážu krásne vyjadriť svoje pocity a myšlienky. Niektoré reakcie by som vôbec nečakala. Začala som sa aj ja pozerať na niektorých žiakov trochu inak. Myslím, že aj ja som sa stala vnímavejšou. Boli to hlavne krásne hodiny, plné aktivity detí. Pre mňa je to skúsenosť, že je dobré využívať príbehy čo najčastejšie.

Iným učiteľom by som odporučila dať si pozor na to, aby boli v škole všetci žiaci a aby si to každý zažil od začiatku. Je dobré mať Dixit karty, pretože menším deťom sa pomocou nich ľahšie vyjadruje. Keď si každý vezme inú kartu, vyjadrujú svoje myšlienky a neopakujú sa, k čomu by inak skĺzli.

Začalo to „Príbehom sídliskovej lavičky“, ktorá do našej triedy vniesla smutného chlapčeka, Silvinku a Benyho. Počas blokového vyučovania mali deti možnosť vypočuť si príbeh, hovoriť o svojich pocitoch aj pomocou DIXIT kariet, ilustrovať počuté, zamyslieť sa nad tým, kedy sú šťastné a kedy smutné, kto im je oporou a stojí pri nich v ťažkých situáciách, viac si všímať ľudí okolo a rozmyšľať nad ich životmi, vcítiť sa do osudov ľudí, ktorí žijú v ich okolí, porozmýšľať nad tým, ako oni môžu iným pomôcť.

Príbeh priniesol prepojenie s reálnym životom, zamyslenie sa nad vecami, na ktoré inak počas vyučovania "nemáme priestor a čas" a scitlivenie detí k okoliu.

Dúfam, že pribudnú aj ďalšie podobné príbehy.

ŽIVOT S HENDIKEPOM

Soňa - Zo života nevidiacej keramikárky I.

Tamara Škovránková, Vychovávateľka, ZŠ Šmeralova, Prešov, Prvý stupeň

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Školský klub detí

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Mojím cieľom bolo rozvíjať u detí sociálne, komunikačné, občianske, osobné a pracovné kompetencie.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

V 1. kroku som vytvorila informačný plagát s názvom videa a fotkou pani Soni. Nalepila som ho na stenu do triedy, aby deti mali na očiach, že sa niečo chystá. Deti si plagát všimli a hneď sa zaujímali o to, čo sa bude diať. Povedala som im, že spoznajú nevidiacu keramikárku pani Soňu a pozrú si jej životný príbeh vo videu.

V 2. kroku som deťom predstavila knihu ROZPRÁVKY DO TMY, ktorú pomohli napísať nevidiace deti z Levoče. S deťmi sme sa rozprávali o rôznych druhoch a stupňoch postihnutia. Predstavila som im pomôcky pre nevidiacich a ukázala im Brailovo písmo. Týmto krokom som sa snažila deťom viac priblížiť tému handikep, aby deti mali predstavu o spôsobe fungovania a života nevidiacich predtým ako si pozrú video o pani Soni.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Deti video o nevidiacej pani Soni sledovali so záujmom. Na konci som im kládla kontrolné otázky. Odpovede detí ma presvedčili o tom, že video sledovali pozorne.

Na otázku: „Aká je pani Soňa?“, odpovedali: „Je pekná, veľmi milá, je dobrá, určite má veľa kamarátov“, a pod. Chlapcov zaujali jej hodinky, ktoré sú určené špeciálne pre nevidiacich. Vyjadrili sa, že by tiež chceli také mať. Dievčatá zas prejavili obdiv nad tým, čomu sa pani Soňa venuje, teda že pracuje s keramikou. Obrázky jej výrobkov z hliny videli na internete a boli fascinované ich kvalitou.

Deti spoznali osobný životný príbeh ženy s hendikepom. Videli, že aj napriek hendikepu dokáže človek vytvárať hodnoty a byť prospešný pre iných a celú spoločnosť. Prejavili empatiu, pochopenie a obdiv.

Deti sa zahráli na tvorivú dielňu a so zatvorenými očami modelovali taniere a hrnčeky z plastelíny. Nahráli aj hudobné pozdravy pre pani Soňu, ktoré sme jej poslali. Opýtali sa ma, že kedy príde pani Soňa k nám do školy na návštevu, chceli by ju vidieť naživo a rozprávať sa s ňou.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Aj napriek uvedenej metodike, ktorá video odporúča pre diváka 12+ by som radila kolegom, aby sa nebáli pustiť ho aj deťom na 1.st. ZŠ. Pred samotným pozretím je vhodné pripraviť deti naň, a to postupne rozhovormi, rozprávkami, príbehmi pre deti - napr. kniha Mimi a Líza.

Soňa - Zo života nevidiacej keramikárky II.

Jana Zámečnicková, Učiteľka, ZŠ s MŠ Dvorníky, Druhý stupeň - 7.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Informatika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Nakoľko som aj učiteľka informatiky a deti programujú na hodinách microbity, chcela som, aby microbity naprogramovali na pomoc nevidiacim ľuďom.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Na úvod sme si pozreli príbeh a rozprávali sme sa o problémoch nevidiacich ľudí. Zahrali sme sa hru na nevidiacich. Deti si mali premyslieť, ako by microbit mohol pomôcť nevidiacim ľuďom. Ja som volala so Soňou a detailnejšie som sa jej pýtala, aké nástrahy musí prekonávať dennodenne. Porozprávala som o tom deťom.

Deti v programe makecode.org programovali microbity tak, aby nevidiaci zistili, že sa nachádzajú pri nejakej významnej budove v meste pomocou funkcie rádio. Tiež sa pohrali so senzorom na svetlo, aby nevidiacemu oznámil, že niekde nechala návšteva zapnuté svetlo.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Deti boli veľmi kreatívne, vymýšľali rôzne nápady, ako pomôcť nevidiacim ľuďom. Príbeh z online živej knižnice bola dobrou motiváciou. Reálny príbeh vyvolával v žiakoch rešpekt a zodpovednosť. Zistili, že vedomosti, ktoré sa učia, sú využiteľné v reálnom živote.

Ja vidím, že príbehy ľudí vo vyučovaní majú veľký význam. Prinášajú mi nové nápady, ako ich využiť. Vyrábali sme budovy, na ktoré sme neskôr zavesili microbity a skúšali sme si funkčnosť naprogramovaných microbitov.

Tiež sme si pozreli nepočujúceho Viktora, aby sme aj jemu mohli vyrobiť pomôcky.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Tento príbeh má využitie na každom predmete a Soňa je človek s obrovským srdcom. Je ochotná podeliť sa so svojimi príbehmi ako sa žije s hendikepom a sľúbila nám aj návštevu školy.

Príbehy prinášajú do vyučovania emócie, rozvíjajú kritické myslenie a vedomosti sú potom trvalejšie a rýchlejšie osvojené, lebo sa nám vytvárajú asociácie.

Soňa - Zo života nevidiacej keramikárky III.

Mgr. Mária Baltosová, Školský špeciálny pedagóg, Základná škola Drábova, Košice, Druhý stupeň - 7.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Etika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

S príbehom Soni sme pracovali pri príležitosti 13. novembra, kedy je Medzinárodný deň nevidiacich.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

V rámci prípravy som si prezrela príbeh, metodické pokyny a rozličné videá o nevidiacich. Pripravila som si pomôcky a podklady s Braillovým písmom.

Štruktúra hodiny:

1. Brainstorming - 13. november - Medzinárodný deň nevidiacich
2. Aktivita áno-nie pri otázke „Čo viem o cukrovke?“
3. Pozeranie videa
4. Charakteristika Soni - v skupinách
5. Praktické úlohy - určovanie mincí, nalievanie hrnčeka poslepiacky, hrnčeky s koreninami, múkou
6. Dramatizácia - ako sa správať k nevidiacim
7. Domáce zadanie - tabuľka s Braillovým písmom - napísať krátky text v Braillovom písme
8. Reflexia hodiny

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Počas vyučovacej hodiny boli žiaci veľmi aktívni, správne reagovali, pri prelievaní a presypávaní surovín boli veľmi neistí a uvedomovali si, že to vôbec nie je také jednoduché, ako si spočiatku predstavovali.

Počas dramatizácie získali praktické návody, ako pomôcť osobám so zrakovým znevýhodnením, ako byť viac vnímavý, koľkým problémom čelia ľudia so zrakovým znevýhodnením.

Táto skúsenosť priniesla žiakom scitlivenie v oblasti pomoci znevýhodneným skupinám obyvateľstva.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Táto skúsenosť mi pomohla získať pozitívnu spätnú väzbu od žiakov v tejto téme, posun v rámci inkluzívneho smerovania žiakov našej školy, scitlivovanie žiakov, prejavenie záujmu o túto problematiku a samozrejme dobrý pocit z aktívnej účasti žiakov.

Kolegom by som odporučila vyčleniť si v škole celý deň na prácu s aktivitami, ktoré súvisia s týmto príbehom. Na hodine biológie rozobrať pojem cukrovka, prevencia, zdravý životný štýl, na hodine slovenského jazyka písať Braillovým písmom, na hodine telesnej a športovej výchovy cvičenia s previazanými očami (s dodržaním bezpečnosti), na výtvarnej výchove maľovať so zatvorenými očami, modelovať z hliny. Následne zabezpečiť pre žiakov aktivity v spolupráci s Úniou pre nevidiacich a slabozrakých Slovenska.

Príbehy prinášajú do vyučovania každodennú realitu, ktorú častokrát na ulici voľným okom prehládame a nevnímame. Tejto téme naše učebné osnovy nedávajú veľkú pozornosť, a práve preto má tento príbeh svoje nezastupiteľné miesto vo vyučovaní. Táto hodina nám priniesla aj praktické návody, ako môžeme pomôcť osobám so zrakovým znevýhodnením a objaviť v každom žiakovi empatický prístup a ľudskosť k okolitému svetu.

Martin - Ako sa žije s fyzickým hendikepom? I.

Zuzana Besson, Učiteľka, ZŠ s MŠ Pliešovce, Druhý stupeň - 7.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom? Fyzika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Martinove nadšenie popasovať sa so svojim hendikepom, chuť zdieľať a pomáhať iným. Pozrela som si viaceré videá a rozmýšľala som, ktorá sa najviac hodí na atmosféru v 9. triede. Žiaci neboli príliš motivovaní robiť doma niečo navyše, domáce úlohy boli nutné zlo. Niečo vyrábať vlastnými rukami ich obťažovalo, nieto, aby sa kreatívne rozleteli do všetkých možností (a nemožností). Martin sa mi páčil najviac - išlo z neho niečo veľmi motivujúce.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Pozreli sme si video, žiaci odpovedali na všetky otázky, ktoré som im kládla. Veľmi ma potešilo, že aj väčšinou pasívni žiaci mali rôzne podnetné otázky. Mnohí z nich sa vlastne dovtedy nikdy nezamysleli, aké prekážky musí telesne hendikepovaní denne prekonávať pri banálnych úkonoch, ako je napríklad obliekanie.

Porozprávali sme sa o tom, ako by sa telesne postihnutým dalo pomôcť s tým, čo sme sa naučili na fyzike (mechanika, práca na naklonenej rovine, páka...).

Žiaci si mali spomenúť, čo Martin povedal, že ešte nevie sám urobiť (oddeliť žltko od bielka). Nakoniec dostali na domácu úlohu vyrobiť pomôcku, ktorá by to Martinovi umožnila.

Žiaci nadšene vymýšľali, vyrábali a predvádzali. Snažila som sa Maťove nadšenie preniesť na nich a vyšlo to veľmi dobre.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Študenti reagovali lepšie, ako som čakala. Hodina, počas ktorej sme pozerali video bola veľmi zaujímavá. Žiaci sa veľa pýtali a so záujmom počúvali.

Ešte lepšia bola hodina, kde predvádzali, čo vyrobili. Len jediný žiak nemal svoj výrobok (nespravil si domácu úlohu). Všetci na vajíčku predvádzali, čo vymysleli. Mohli používať ruky až od lakťa vyššie. Bolo to zábavné a poučné zároveň, mnohé vynálezy fungovali perfektne za každých okolností, iné mali rôzne obmedzenia. Bolo vidieť, že všetci nad tým premýšľali.

Žiaci získali nový pohľad na svet. Videli, že sú rôzne problémy a dá sa s nimi rôzne popasovať. Získali skúsenosť a motiváciu, že aj fyzika môže byť užitočná. Sami zažili na vlastnej koži, že je oveľa zábavnejšie niečo vyrábať, keď viem prečo, s akým cieľom.

Mne táto skúsenosť priniesla radosť z nadšenia žiakov a chuť pracovať s príbehmi aj s mladšími žiakmi .

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Je tam plno tém, ktoré sa dajú spracovať na akomkoľvek predmete. Maťo je vekom blízky ôsmakom - deviatakom. Jeho postoje sa dajú dobre prediskutovať. Je to napodiv veľmi optimistický príbeh. Žiaci sa stanú citlivejší aj v iných situáciách. Čím viac príbehov by sme stihli za školský rok takto prežiť, tým by to bolo lepšie.

Kolegom učiteľom by som odporučila - nechajte žiakov tvoriť, prekvapia vás.

Martin - Ako sa žije s fyzickým hendikepom? II.

Lucia Repková, Učiteľka, ZŠ s MŠ Ondreja Cabana, Komjatice,
Druhý stupeň - 5.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Etika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Vhodnosť témy príbehu k téme vyučovacej hodiny, problematika šikanovania ľudí so zdravotným znevýhodnením.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Príprava prebiehala štúdiom materiálov o téme postihnutie, prípravou jednotlivých aktivít, pomôcok, hľadaním vhodného príbehu v Online živej knižnici.

Vyučovaciu hodinu sme realizovali v priestoroch školy, vo veľkej učebni. Počas hodín etickej výchovy sedíme všetci na stoličkách, ktoré sú uložené v kruhu, aby sa žiaci a učiteľ navzájom lepšie videli, počuli a mohli reagovať aj na mimiku a gestiku.

V úvode hodiny je dôležitý pozdrav, privítanie a vytvorenie rešpektujúcej, dobroprajnej a srdečnej atmosféry. V skupine dodržiavame pravidlá, na ktorých sme sa dohodli, učiteľ na porušenie pravidiel upozorní. Ak žiak potrebuje vyjadriť svoje emócie, umožníme mu to. Žiakov oslovujeme zásadne krstným menom.

Priebeh hodiny:

- Vstup do triedy, pozdrav. Kontrola prítomnosti žiakov.
- Nasleduje aktivita: Kúzelné karty
- Aktivita: Príbeh z knižnice (Video z online živej knižnice Príbeh o Maťovi - Ako sa žije s fyzickým postihnutím)
- Aktivita: Prvá myšlienka (brainstorming)
- Aktivita: Aký je tvoj názor (riadený rozhovor) Riadeným rozhovorom som sa opýtala na ich názor.

Žiakov sme sa opýtali, ako sa cítili a ako sa im pracovalo. Zadáme im domácu úlohu. Pochválime ich a poďakujeme, že sa zapojili do aktivít.

Aktivity počas nasledujúcich hodín nadväzovali na problematiku hendikepu a viazali sa k príbehu o Maťovi.

Aktivita: Každý je iný

Učiteľ vyzve asi 6 žiakov, aby si jednotlivovo ľahli na veľkoformátový papier a obkreslili ich čiernou veľkou fixkou. Žiaci obrysy a rozdielové plochy vyfarbia a vznikne množstvo rôznych farebných plôch - množstvo rozdielov a odlišností.

Aktivita: Nie v rukách je sila

Učiteľ zobrazí na tabuli obrázky. Úlohou žiakov je prekresliť ich na papier v troch stupňoch:

- Rukou, ktorou bežne píšú.
- Rukou, ktorou bežne nepíšú.
- Predstaviť si, že nemajú ruky a pokúsiť sa ľubovoľným spôsobom obrázky nakresliť.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Cieľom tejto aktivity bolo, aby sa žiaci vcítili do pocitov postihnutého a aby si uvedomili, ako môžu ľuďom s hendikepom pomôcť. Ako príklad sme uviedli stavebného architekta, ktorý navrhuje budovu aj so vstupmi a možnosťou pohybu aj pre vozíčkarov, výťahy v budovách, atď. Usilujeme sa nadchnúť žiakov a pomáhať im objavovať veľkosť postihnutého človeka, jeho možnosti a motivovať ich k väčšej úcte a rešpektu k postihnutému človeku.

Žiaci reagovali tým, že rýchlejšie porozumeli problematike o zdravotnom postihnutí, žiaci presnejšie pomenovali problémy, s ktorými sa zdravotne ťažko postihnutí v spoločnosti stretávajú, prejavili empatiu a vnútorný pocit pomôcť hendikepovaným za každých okolností.

Príbeh zo živej knižnice o Maťovi, ktorý sme si pozreli prispel k ďalšiemu vývinu aktivít. Prostredníctvom uvedených aktivít sme viedli žiakov k rešpektu a úcte k postihnutým ľuďom. U žiakov sme rozvíjali empatiu k zdravotne postihnutým, učili sme ich porozumieť odlišnostiam medzi ľuďmi, rozvíjali sme ich tvorivosť, komunikáciu, kritické myslenie, podporovali sme ich vyjadrovanie názorov, postojov, citov a hodnôt. Na žiakov sme vplývali aj v oblasti prevencie sociálno-patologických javov. Najmä šikanovania, kyberšikanovania a odstraňovania predsudkov voči postihnutým ľuďom a ich marginalizácii zo spoločnosti.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

So žiakmi sme absolvovali zaujímavé vyučovanie etickej výchovy, počas ktorého sa žiaci dozvedeli veľa nového o postihnutí, pozreli si príbeh o Maťovi a vďaka nemu začali ľudí so zdravotným postihnutím vnímať inak, ako predtým.

Príbehy zo živej knižnice sú výbornou názornou pomôckou pre učiteľov. Príbeh zo živej knižnice pomáha žiakovi rýchlejšie porozumieť téme, ktorú práve preberáme, prispieva k presnejšiemu pomenovaniu jednotlivých problémov žiakmi.

Príbehy sú vhodným prostriedkom ako vplývať na žiakov aj v oblasti prevencie sociálno-patologických javov. Najmä šikanovania, kyberšikanovania a odstraňovania predsudkov. Žiaci príbehy sledujú pozorne, sú vhodným oživením vyučovacej hodiny.

Kolegom by som odporučila pozorovať vývoj žiakov, sledovať ich zmeny na hodine, kde nepoužijete príbeh z Online živej knižnice a potom pozorovať správanie žiakov, kde bude príbeh použitý.

Počas uvedených dvoch vyučovacích hodín etickej výchovy vidíme pridanú hodnotu v použití príbehu z Online živej knižnice, ktorý žiakom priblížil život zdravotne ťažko postihnutého človeka, akoby sme ho mali na hodine. Žiaci sa s Maťom "stretli" akoby naživo. Vypočuli si jeho životný príbeh, pozorovali jeho mimiku, gestikuláciu a vnímali jeho emócie. Výhodou bola autentickosť.

Po vzhliadnutí príbehu žiaci po prvýkrát vyjadrovali svoje názory, že zdravotne postihnutí ľudia nepotrebujú lútosť a nemáme ich odsudzovať a vyčleňovať zo spoločnosti, čo je prejavom šikanovania, ale potrebujú priateľstvo, radosť, smiech a pomocnú ruku a podmienky na bežné fungovanie v spoločnosti.

Martin - Ako sa žije s fyzickým hendikepom? III.

Eduard Gemza, Učiteľ a sprievodca, Špeciálna základná škola, Novozámocká, Banská Štiavnica, Druhý stupeň špeciálnej školy

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Slovenský jazyk, matematika a prierezovo bolo zapojených viac hodín (občianska náuka, etická výchova, geografia, biológia atď.)

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Potreba scitlivovania, rozvoja empatie, tolerance, uvedomenia si, v čom sú si aj napriek hendikepu veľmi podobní, a naopak, v čom to má chalan oveľa ťažšie, čo musí denne prekonávať pri činnostiach pre nich úplne bežných. Postrehol som u nich občasné vysmievanie z fyzického vzhľadu iných, ale aj napríklad z deformít, odpor a podobne.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Pravdupovediac, veľmi sa na podobné hodiny nepripravujem. Pozrel som si príbeh, metodiku len tak prebehol, lebo už som mal predstavu, čo budem robiť. Nachystal som si otázky na úvodnú a popríbehovú diskusiu. V triede mám sedem žiakov, keď sú všetci prítomní.

Začali sme krátkou debatou, rozprávali sme sa o tom, či sú všetci na Zemi rovnakí, čo je krása, či majú predstavu, prečo niekto vyzerá tak, ako vyzerá, čo vieme o tom človeku, ako to prežíva. Čiže diskusia začala všeobecne.

Odpovede boli skôr „vtipné“, „frajerské“. Pojmy sme si „nahádzali“ v triede na tabuľu. Išlo o formu brainstormingu. Potom si žiaci nachystali papier a pero na zápisky z príbehu. Všetko, čo žiakov zaujme, si môžu zaznačiť, stačí heslovite.

Potom sme si pozreli príbeh. Zo skúsenosti viem, že radšej pozerajú celý príbeh ako po častiach. Keď vidím, že si niekto dlhšie píše, stopnem na pár sekúnd. Ostatní sú naučení, aby trpezlivo čakali a rešpektujú to.

Po príbehu sme sa znovu porozprávali. Poškrtali sme pojmy, ktoré už žiaci nechceli mať na tabuli a pridali sme nové. Rozprávali sme sa veľa o našich „výhodách“.

Potom sme si zahrali hru „bez rúk“. Kto chcel, mal skúsiť urobiť rôzne bežné činnosti bez pomoci rúk. Bolo to veľmi názorné a obtiažne.

Na záver sme si dali hru „štartovacia čiara“ kde sa posúvali žiaci pri kladnej odpovedi o krok dopredu. Myslím že niečo podobné bolo aj v metodike, ale my to hrávame takto. Na záver sme chceli ešte písať Maťovi list, za čo ho obdivujem, každý za seba. Ale žiaci už toho mali celkom dosť, a tak sme si to len povedali. Možno sa nám to podarí dorobiť nabudúce.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiaci sa mi zdali aj mierne zahanbení, prekvapení, rozčítivení, boli aj slzičky. Mali veľa doplňujúcich otázok o Maťovi. O tom, ako sa to môže aj im stať, aké sú možnosti liečby, či je to nezvratné a podobne. Pre nedostatok času a konzistenciu sme veľa otázok museli odložiť na neskôr a s pomocou internetu.

Myslím, že celkovo vládol súcit, lútosť, spolupatričnosť, ochota pomôcť. Taktiež viac pokory, vďačnosti, za to, čo máme, rešpektu k iným, až uznaniu za to, ako zvládajú svoj osud. Táto skúsenosť zvýšila medzi žiakmi toleranciu k inakosti, naučili sa neposudzovať a nehodnotiť, lebo nevieme, čo sa deje, čo človek prežíva. Tiež im to ukázalo, akí sme podobní a nie iní.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Ja som si odniesol dobrú skúsenosť najmä z toho, ako to krásne vplývalo na žiakov, na ich ponímanie hendikepovaných, ako sa menili ich "frajerské" pózy na citlivé vnímavé postoje. Potvrdilo sa mi, že práca so žiakmi v tejto oblasti je často oveľa dôležitejšia ako vedomosti.

Nakoľko učím v svojej triede viac hodín, ja som si z toho spravil taký blok dvoch skoro troch hodín. Potom nasledovala hodina s iným učiteľom. Myslím, že nepokračovali v aktivitách, ale určite v nich téma ešte dlho rezonovala a ovplyvňovala v ten deň ich konanie a myslenie. Aké dlhé to bude mať trvanie je dosť ťažké povedať. Bolo by dobré si jednu tému občas preopakovať.

Kolegom by som odporučil nebáť sa, že je to ťažká téma. Deti to zvládnu oveľa lepšie ako by sme si mysleli. Vôbec sa nezabávajú, príbeh ich vtiahne a zaujme veľmi rýchlo. Odporúčam však určite žiakov do témy uviesť, minimálne malou diskusiou.

Príbeh prináša do vyučovania viac pokory, rešpektu a tolerancie. Pri občianskej náuke alebo etickej výchove sa dá využiť na rôzne čiastkové témy, ako sú sociálna situácia, inakosť, výhody versus nevýhody, finančná situácia, možnosti práce a pod.

Robili sme aj s inými príbehmi. Príbeh Martina bol náš prvý. Ak si dobre spomínam, dostali sme sa aj k téme kompletnej rodiny a lásky v rodine. Zdá sa mi, že Maťo hovoril, že sa najviac bojí toho, že nenájde spriaznenú dušu na spoločný život. To bolo veľmi silné a viac žiakov to spomínalo ako spoločnú vec s Maťom.

Martin - Ako sa žije s fyzickým hendikepom? IV.

Učiteľka, ZŠ Podjavorinskej, Košice, Prvý stupeň

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Etika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

S deťmi sme už viackrát riešili tému inakosti a prekonávania prekážok a náročných situácií v živote. Chcela som im priblížiť príbeh niekoho, kto to nemal v živote ľahké ale (napriek tomu) sa nevzdal, teší sa zo života a plní si sny.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Pred hodinou som si viackrát pozrela video Martina, opätovne som si pozrela odporúčaný webinár ako pracovať s Online živou knižnicou, a tiež som sa zoznámila s metodikou.

Na začiatku hodiny sme si predstavovali, že k nám má prísť do triedy žiak bez rúk. Rozprávali sme sa o tom, ako by mal vyzeráť jeho prvý deň, ako by sme chceli aby sa cítil a ako by sme sa k nemu správali. Rozprávali sme sa o tom, aký život asi mal, aké by mohol mať hobby, s čím by mohol potrebovať pomôcť a v čom by mohol byť dobrý.

Potom sme si pozreli video. Video som po častiach zastavovala a my sme diskutovali o tom, čo vo videu zaznelo. Po skončení videa sme pokračovali v debate o tom, či a ktoré zdravotné postihnutia sú dedičné, ako môže prostredie ovplyvniť výskyt postihnutí, aké kompenzačné pomôcky existujú, aké formy vzdelávania a podobne.

Po hodine sme viedli ešte pár rozhovorov, rozprávali sme sa o tom, že by sme Maťovi mohli poslať pozdrav.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Väčšinu žiakov video zaujalo. Dve dievčatá sa na začiatku smiali, ale skupina žiakov ich upozornila, oni sa prestali smiať a dávali pozor. Väčšina žiakov bola aktívna a pýtali sa otázky, premýšľali a na otázky odpovedali. Niektorí žiaci sa do diskusie nechceli zapojiť.

Nabudúce však budem s deťmi pozeráť iba určite časti videa, lebo im klesala pozornosť a ako aj záujem ku koncu videa, nakoľko sme pretiahli vyučovaciu hodinu.

Žiakom táto hodina priniesla uvedomenie, že na svete sú ľudia, ktorý majú oveľa ťažší osud ako my a napriek tomu sa nevzdávajú. Dala im aj inšpiráciu a vzor, na ktorý si môžu spomenúť, keď sa im nebude chcieť prekonávať prekážky alebo sa im budú zdať ich problémy veľmi veľké.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Rozhodla som sa viac pracovať s príbehmi. Oslovila som pár ľudí, ktorí by nám v triede vedeli urobiť živú knihu a plánujem so živou knižnicou pracovať ďalej.

Odporúčam poctivo sa na hodinu pripraviť a dobre si rozmyslieť ako dlho vydržia deti dávať pozor. Podľa mňa príbeh prináša prirodzený záujem a priblíženie nejakej témy. Debata, ktorú sme s deťmi mali nás priviedla ku témam, ku ktorým by sme sa asi bez tohto príbehu nedostali.

Viktor - Ako sa žije nepočujúcemu fínedžerovi

Iveta Gurková, Učiteľka, Výchovná a kariérna poradkyňa,
Základná škola, Lutina, Druhý stupeň - 5.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Prírodopis, Občianska náuka/náboženstvo, Rodinná výchova (ŠkVP), Výchova k zdraviu (ŠkVP)

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Chcela som vniesť inovatívne prvky do vyučovania, motivovať žiakov v súvislosti s preberanou témou.

- Občianska náuka v 7. ročníku: Osobnosť človeka.
- Výchova k zdraviu (ŠkVP) v 6. ročníku: Ľudské potreby a ich hierarchia.
- Rodinná výchova (ŠkVP) v 5. ročníku: Princípy funkčnej komunikácie v rodine.
- Využiť medzipredmetové vzťahy: Biológia v 7. ročníku- Zmyslové orgány stavovcov.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Keďže pracujem s Online živou knižnicou po prvýkrát, pozrela som si najprv webinár. Prezrela som si videá (príbehy živých kníh). Inšpirovala som sa aj aktivitami, ktoré by som mohla využiť na hodine. Uvažovala som, ktoré video je vhodné pre vekovú kategóriu žiakov 5. - 7. ročníka. Do úvahy som zobrala aj osobnostnú a psychickú zrelosť žiakov. Rozhodovala som sa, na ktorých predmetoch, a v ktorých témach je vhodné vybrané video využiť.

V úvode každej hodiny som žiakom oznámila cieľ hodiny, priebeh hodiny, vysvetlila som žiakom, čo je živá knižnica, čo je jej náplňou. Naplánovala som si riadenú diskusiu, pripravila som si odkaz na webovú stránku so simuláciou posunkovej reči a pripravila som si model ucha. Naplánovala som si hlavnú aktivitu - žiaci pracujú vo dvojiciach.

Žiakom som najprv vysvetlila, aký príbeh v živej knižnici budú sledovať. Položila som žiakom otázky:

- Čo znamená slovo postihnutie?
- Stretli sa niekedy s postihnutým človekom? Žiaci vedeli slovo vysvetliť, ako príklad uvádzali človeka na vozíčku.
- Vedia mi povedať aj iné príklady zdravotného postihu? Žiaci neuviedli nepočujúceho človeka.

Pozreli sme si video postupne, zastavili sme si ho pri častiach s otázkou pre Viktora. Nasledovala riadená diskusia:

- Kontrolné otázky z videa - rozumeli žiaci dostatočne Viktorovi, koľko má rokov, akú školu navštevuje, aké knihy najradšej číta, ...?
Z riadenej diskusie vyplynuli otázky pre učiteľa, na ktoré žiakom odpovedal:
- Ako zmyslovými bunkami zachytávame zvuk?
- Ako si uvedomujeme počuté v mozgu?
- Ako vzniká hlas, ako pracujú hlasivky?

Z riadenej diskusie vyplynuli zaujímavé postrehy žiakov:

- Ako je možné, že sa Viktor naučil tak dobre rozprávať?
- Ak by ho stretli na ulici, nepostrehli by jeho postihnutie.
- Aké to má neskutočne ťažké v čase covidu, pretože ak má niekto rúško, nedokáže odčítať z pier.
- Chce pracovať v doprave, hoci vie, že to bude mať ťažké, učí sa angličtinu.

Pripravila som si odkaz na webovú stránku so simuláciou posunkovej reči. Žiaci si vybrali kategóriu, v ktorej chceli vidieť, ako vyzerajú niektoré výrazy v posunkovej reči. Použila som interaktívnu tabuľu, žiaci spontánne napodobňovali posunkovú reč (napríklad farby: biela, modrá, pozdravy, ...)

Pripravila som si model ucha. Žiaci si pozreli jednotlivé časti ucha, vysvetlili sme si, ako sa prenáša zvuk a kde, v ktorom ľudskom orgáne si uvedomujeme zmysel povedaných slov.

Naplánovala som si hlavnú aktivitu - žiaci pracujú vo dvojiciach, každý žiak z dvojice si pripraví jednoduchú vetu. Pripravenú vetu artikulovane vysloví tak, aby nevydával zvuk. Druhý žiak z dvojice pozorne sleduje pery spolužiaka. Jeho úlohou je zistiť, akú vetu spolužiak povedal.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Niektorí žiaci boli vážni, niektorí sústredení, pozorní, niektorí pobavení, niektorí sa vyjadrili, že Viktorovi veľmi málo rozumeli.

Táto skúsenosť priniesla mojim žiakom:

- poznanie, že hendikep človeka nemusí byť evidentne viditeľný,
- aj človek s hendikepom sa vyvíja ako jedinečná osobnosť, má svoje koníčky, vzdeláva sa, má priateľov, má plány do budúcnosti,
- mnohí žiaci si všimli, že aj keď Viktor má niekedy obavy z budúcnosti, dokáže prekonávať prekážky, ak sa bude snažiť,
- emotívne vyučovanie,
- aj nepočujúci človek môže takmer bez problémov komunikovať,
- porovnávanie možností a príležitostí zdravých a hendikepovaných ľudí,
- možnosť osvojiť si požadované kompetencie prostredníctvom skutočného príbehu,
- netradičnú a inovatívnu formu vyučovania,
- poznatky v nedostatočnej informovanosti žiakov, napríklad nevedia, kde sa nachádza škola pre nepočujúce deti v ich najbližšom okolí,
- možnosť vymyslieť a využiť nové aktivity pre žiakov,

Žiakov zaujala webová stránka so simuláciou posunkovej reči, nadchli sa, začali napodobňovať pána, ktorý posunkovú reč ovládal. Zábavná bola pre nich aktivita - odčítanie z pier spolužiaka.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Mne táto skúsenosť priniesla zážitkovú formu vyučovania, emócie a priestor na intenzívnejšie prežívanie procesu vyučovania.

Kolegom by som odporučila: Zodpovedne a podrobne si naplánovať a pripraviť priebeh vyučovacej hodiny. Rozhodujúci je cieľ a téma, na ktorej chceme video využiť, aby vyučovacia hodina nedopadla kontraproduktívne. Žiakov je potrebné upozorniť na pozorné, sústredené sledovanie a počúvanie videa, aby Viktorovi dostatočne rozumeli, a tiež vysvetliť, že tínedžer svoj hlas nepočuje.

Anežka - Zo života dyslektičky

Zuzana Bebčáková, Učiteľka, Gymnázium Hlinská, Žilina, Stredoškooláci

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Triednická hodina, Etika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Príbeh som si vybrala z dôvodu priblíženia porúch učenia sa žiakom v triede, rešpektovaniu inakosti, scitlivenia a rozvoja empatie a vzájomnej pomoci zo strany triedy. Nakoľko mám v triede žiakov so špeciálnymi potrebami (nie konkrétne dyslexiu), chcela som dosiahnuť väčšiu vnímavosť pre potreby iných, rozvoj empatie a pomoci v triednom kolektíve.

V rámci vzdelávania s EDUMOU sme mali možnosť prezrieť si všetky príbehy v Online živej knižnici. Tento príbeh v danom čase najviac zodpovedal potrebe, ktorú som pociťovala v rámci napredovania kolektívu.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Príbeh som využila v čase online vyučovania, počas druhej vlny COVID-19 v školskom roku 2020/2021. Celá hodina bola spracovaná v interaktívnej prezentácii v google slides tak, aby s ňou žiaci mohli pracovať aj samostatne. Technicky náročnejšie bolo jedine spustenie videa, to bolo realizované cez zdieľanie obrazovky.

V úvode bola žiakom položená otázka: Čo sú to špeciálne vzdelávacie potreby - odpovedať mohli prostredníctvom interaktívneho nástroja Ideazboard.

Ďalšou aktivitou bolo priradenie porúch učenia k definíciám (teoretická časť) prostredníctvom priraďovacej hry Flippity.

Následne sme si spolu so žiakmi pozreli video Anežky a príbeh sme reflektovali formou otázok umiestnených v aplikácii wheelofnames.

Ďalšou aktivitou bola možnosť vyskúšať si, ako vidia text dyslektici - prostredníctvom webu <http://geon.github.io/programming/2016/03/03/dsxyliea>. Žiaci sa tak vedeli lepšie vcítiť do kože dyslektika a stotožniť sa s príbehom.

Na záver mohli žiaci poslať Anežke odkaz prostredníctvom Padletu. Koniec hodiny bol venovaný slovnej záverečnej reflexii. Na hodinu nenadväzovali ďalšie konkrétne aktivity.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Táto forma spracovania sa im páčila a hodnotili ju kladne. Oceňovali využitie aplikácií a programov. Pozitívne hodnotili aj formu rozprávaného príbehu a to, že videli video Anežky, skutočného človeka s dyslexiou. V záverečnej reflexii poukazovali hlavne na fakt, že už vedľa, aké je to vzdelávať sa s poruchou učenia.

Táto forma učenia nám dala scitlivenie na tému inakosti a špeciálnych potrieb. Rovnako aj akceptáciu rozdielnosti v triede. Tiež sme si rozšírili zručnosti v práci v online priestore a nové možnosti práce so storytellingom v mojej praxi.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Určite odporúčam využiť príbeh v prípade prítomnosti "dys" v triede. Príbeh je tiež dobrá motiváciu k učeniu. Pokiaľ je jediným problémom učenia, že sa žiakom do toho nechce, tak keď si predstavili, že každý text by videli ako dyslektici, hneď im učenie pripadalo ľahšie.

Online živá knižnica a príbehy v nej prinášajú lepšiu možnosť stotožnenia sa s rozprávačom, resp. aktérom príbehu, a tým väčšiu vnímavosť participujúcich na hodine.

ŽIVOT S CHOROBU

Eva - Bulímia

Koordinátorka prevencie sociálno-patologických javov, ZŠ s MŠ Horná Súča,
Druhý stupeň - 7.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

V rámci projektového vyučovania ku Dňu duševného zdravia

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Jednou z tém tohto dňa bola téma Poruchy príjmu potravy. Pripravila som prezentáciu na tému Úzkosť, depresia, strach a poruchy príjmu potravy.

Tento príbeh som zaradila ako živý príklad toho, ako môžu aj spolužiaci, kamaráti pomôcť zachrániť život ak si všimnú, že niečo sa s ich kamarátkou deje.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Začali sme témou strach a úzkosť s následnou diskusiou za pomoci kariet z hry DIXIT. Žiaci mali za úlohu vybrať si obrázok, ktorý si spájajú s pojmom strach a úzkosť.

Následne sme si prešli jednotlivé pojmy: Strach, úzkosť, depresia a prešli sme k poruchám príjmu potravy.

V záverečnej časti som im pustila dané video, v ktorom som im upriamila pozornosť predovšetkým na to, ako ľahko sa môžu takéto ťažkosti vymknúť spod kontroly a následne na vplyv a upozornenie zo strany kamarátok na daný problém.

Cieľom bolo upriamiť ich pozornosť na to, aby boli vnímaví na to, čo sa okolo nich deje a v prípade potreby pomohli aj oni zachrániť život.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Deti veľmi dobre spolupracovali, debatovali, téma ich veľmi zaujala. Dúfam, že som podporila ich schopnosť pozorovať, čo sa okolo nich deje a v prípade potreby pomôžu.

Mám pozitívne pocity z toho, že na mladú generáciu možno vplývať aj inak, ako bežným spôsobom a nádej, že môžu i oni prispieť k zlepšeniu kvality života iných ľudí.

Po hodine deti vyplnili dotazník s otázkou, ktorá téma v rámci Dňa duševného zdravia ich zaujala najviac. Táto téma ich mnohých zaujala.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Vopred si pripraviť, porozprávať sa na tému úzkosti a porúch príjmu potravy a video pustiť až následne. Môže nasledovať diskusia na danú tému. Živé príklady sú vždy silné, pretože sú osobné a reálne.

ŠIKANA A KYBERŠIKANA

Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu I.

Mária Andreánska, Učiteľka, Gymnázium Ivana Kupca Hlohovec, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Etika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Pretože Dominika v príbehu podrobne popisovala svoje skúsenosti so šikanou na základnej a strednej škole, dôsledky šikanovania, pocity, spôsob riešenia.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Najskôr som si naštudovala teóriu o šikanovaní, pripravila Dixit karty ako úvod do tejto problematiky a preštudovala som si otázky k videu.

Na začiatku hodiny si každý žiak vybral jednu kartu, ktorú popísal a vysvetlil, ako si ju spája so šikanovaním. Potom sme zhrnuli, čo všetko patrí k šikanovaniu, pozreli sme si video, rozprávali sme sa o Dominike podľa otázok k videu a na záver prebehla reflexia k danej hodine.

Po hodine nasledovala reflexia, v ktorej žiaci mohli vyjadriť svoje postrehy, myšlienky, pocity.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Najskôr boli prekvapení z toho, o akej téme sa ideme rozprávať, ale zaujali ich karty a to, ako si dokázali spojiť obrázky na kartách so šikanovaním. Keď Dominika rozprávala svoj príbeh, žiaci so záujmom pozerali a počúvali.

Táto aktivita im umožnila hovoriť o skúsenostiach so šikanou, napríklad, ak ju videli u niekoho, kto bol šikanovaný (na základnej škole), získať poznatky o tejto téme a uvedomiť si, že je potrebné vyhľadať pomoc v prípade šikanovania.

Mne táto skúsenosť pomohla odhaliť problémy, o ktorých sa človek bežne na nejakej inej hodine nedozvie, rozšíriť si svoje poznatky o tejto téme a lepšie spoznať študentov.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Pripraviť sa na to, že tento príbeh môže spustiť lavínu emócií a niekto, kto bol sám šikanovaný alebo pozná niekoho šikanovaného, začne rozprávať o svojich skúsenostiach a pocitoch. Žiaci si začnú viac všímať veci okolo seba a budú mať viac odvahy k tomu, aby zastavili šikanovanie.

Je dobré, robiť tieto aktivity v spolupráci so školským psychológom alebo špeciálnym pedagógom, ktorý môže poradiť alebo sa porozprávať so žiakom, ktorý bol v minulosti šikanovaný a odhalí takto svoje tajomstvo.

Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu II.

Odborná zamestnankyňa, CPPPaP, Žilina, Druhý stupeň - 7.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Dve vyučovacie hodiny s odbornou zamestnankyňou venované výlučne danej téme - šikane.

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Autentický príbeh je podľa môjho názoru dobrým príkladom do problematiky.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Dvakrát som si pozrela príbeh. Pripravila som si potrebné materiály, papiere, fixky, nálepky na menovky, pracovné listy.

Nasledovalo zoznámenie v kruhu, stanovenie si vzájomných pravidiel v skupine, zahrievacia aktivita, asociácie k téme šikanovanie, spoločné pozretie príbehu.

Ďalej sme si spoločne zadefinovali: znaky šikany, kto je účastníkom šikany, formy šikany, kde môžem vyhľadať pomoc, voľná diskusia na vzhladnutý príbeh. Postrehy, vlastné príbehy žiakov, alebo príbehy z okolia žiakov.

Každé stretnutie ukončujeme spätnou väzbou - väčšinou anonymnou. Žiaci majú časový priestor, aby vyjadrili svoje postrehy, pocity, aby sa pýtali, ak majú otázky. Až potom sa rozlúčime. Po stretnutí väčšinou normálne prebieha ďalej vyučovanie.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Mám skúsenosť, že žiaci reagujú veľmi dobre (alebo sú aktívni), len je potrebné byť pozorným poslucháčom, ktorý hlavne načúva a nehodnotí.

Žiakom práca s príbehom priniesla minimálne zamyslenie sa nad touto problematikou. Snažím sa viesť stretnutia v duchu - mať otvorené srdcia, oči a uši. Nebyť navzájom ľahostajnými, ak vidíme, že sa niečo deje.

Každé stretnutie so žiakmi je pre mňa prínosné. Žiaci mi ukazujú ako vidia dnešný svet oni - ich očami. Očami mladých ľudí, žijúcich hlavne v online priestore.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Dôležité je, aby každý dospelý človek, ktorý dnes pracuje s mládežou bol otvorený a pripravený počúvať a nehodnotiť. Mal by vedieť vytvárať priestor pre mladých ľudí, aby mohli navzájom diskutovať. Vo väčšine spätných väzieb sa nám vyskytujú odpovede typu - konečne sme sa navzájom počúvali, konečne sa sme navzájom rozprávali.

Príbeh prináša do vyučovania emócie. Je dôležité, aby mladí ľudia vedeli pomenovať svoje emócie, čo cítia. Aby sa nebáli radovať, aby sa nehanbili plakať, aby vedeli, že hnev je úplne normálna emócia, ktorú však musím vedieť spracovať tak, aby som neublížoval sebe, ani ostatným a neničil som veci okolo seba...

Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu III.

Beáta, Učiteľka a koordinátorka prevencie, Gymnázium (GPUK), Poprad, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Projektový deň Bezpečne v triede aj na internete

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Odporúčanie mentorov projektu

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

V rámci prípravy som si pozrela video, prešla priloženú metodiku k videu a aktivity v nej.

Deň sme začali ranným kruhom (DIXIT kartami), pokračovali sme pozretím videa, po videu žiaci prerozprávali obsah videa, rozprúdila sa debata o videu a stihli sme aj puzzle s otázkami.

Ďalej nasledoval webinár so psychologičkou z IPčka, internetovej poradne pre mladých ľudí a reflexia dňa.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Niektorí žiaci zásadne nesúhlasili s rozhodnutím Dominiky prestúpiť na inú školu. Nechápali, prečo si vybrala zdravotnú školu a nepokračovala na inej športovej škole. Žiaci by sa nedokázali vzdať športu. Oni by situáciu riešili s políciou.

Druhá skupina žiakov chápala jej rozhodnutie, a tým pádom sa rozprúdila debata medzi žiakmi, ktorú som usmerňovala. Uvedomili si, že musia byť viac všímvaví. Možno keby mali možnosť zažiť projektový deň zameraný na prevenciu šikany a kyberšikany skôr, mohli by inak riešiť, čo sa stalo im osobne, na predchádzajúcej škole. Našli v sebe odvahu dôraznejšie konať. Žiaci veľmi ocenili možnosť byť spolu ako kolektív a utužovať vzťahy.

Žiaci vôbec neriešili, že Dominika je Rómka.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Kolegom by som odkázala, že je dôležité nájsť čas a priestor na tieto témy vo vyučovacom procese. Metodika k videu je dobre spracovaná. Príbeh prináša na hodiny skúsenosť, emócie a oživenie minulosti.

Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu IV.

Ivana Hantáková, Učiteľka, Stredná zdravotnícka škola Považská Bystrica, Stredoškoláci

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Projektový deň Bezpečne v triede aj na internete

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Odporúčanie mentorov EDUMY

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Počas prípravy som si niekoľkokrát pozrela video a naštudovala som si metodiku práce s videom.

V rámci projektového dňa sme začali prácou s Dixit kartami, aby sa študenti naladili na tému šikany.

Pred videom sme začali s predstavivosťou, položila som študentom otázku, ako si predstavujú dievča, ktoré bude vo videu. Dostali len informácie o veku a jej záľube vo volejbale. Ako prvú časť videa počuli len jej hlas a po minútke sme sa spolu venovali tomu, ako znie a ako sa asi cíti.

Potom už videli aj obraz a opäť sa po minútke mali vyjadriť k tomu, či sa ich predstavy zhodujú s tým, čo vidia.

Po pozretí celého videa sme spolu rozobrali správanie jednotlivých skupín spomenutých vo videu a študenti navrhli alternatívy správania, ktoré považovali za lepšie.

Na záver nasledovala reflexia aktivít: študenti mali povedať, čo sa im páčilo, čo by zmenili, čo sa naučili. Mali spoločne prísť s návrhmi, ako zlepšiť atmosféru v triede a ako predchádzať šikane nielen v škole, ale celkovo. Zopakovali sme si, na koho a kde sa môžu obrátiť, ak budú potrebovať pomoc.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Video ich zaujalo. Na konci boli dokonca trochu nahnevaní, že to Dominika vzdala a prestupom na inú školu zanechala šport. Celkovo sa do jej príbehu vžili a prežívali to spolu s ňou. Projektový deň im priniesol iný pohľad na problematiku šikany z rôznych uhlov, zamysleli sa nad správaním rovesníkov aj dospelých.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Mne to dalo veľa nových informácií o tejto téme. Lepšie som spoznala svojich študentov a aj tých, ktorých neučím. Zistila som, že mám skvelých kolegov, ktorým záleží na ich triedach, aj na celkovej atmosfére v škole. Študenti ma milo prekvapili svojimi nápadmi a vnímavosťou.

Kolegom odporúčam prípravu a podporné aktivity, ako napríklad práca s Dixit kartami, ktoré mali veľký úspech.

Príbeh priniesol do vyučovania autenticitu, uveriteľnosť a oživenie v porovnaní s textom.

Nebojte sa faktu, že je Dominika rómskeho pôvodu. Študenti sa nad tým vôbec nepozastavili a aj napriek tomu, sa s ňou a jej situáciou stotožnili.

Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu V.

Daniela Kopinská, Učiteľka, Gymnázium Kukučínova, Poprad, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Triednická hodina a projektový deň o šikane a kyberšikane

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Príbeh som si vybrala na realizáciu projektového dňa so žiakmi sexty reálneho gymnázia. Príbeh Dominiky ma inšpiroval, pretože máme na našej škole športovú triedu, ktorú navštevujú študenti, ktorí musia sklbiť náročnú strednú školu so športom. Ostatní žiaci na škole sa stretávajú s týmito športovcami a berú ich ako svojich spolužiakov.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Na projektový deň som sa pripravovala štúdiom rôznych materiálov o šikane a kyberšikane. Pozrela som si niekoľko dielov filmu OCHRANCA, ktorý momentálne vysiela ČT1, oboznámila som sa s príbehmi z Online živej knižnice. Prečítala som si metodiky zo stránky EDUMA a pozrela som si film V sieti. Zostavila som si časový harmonogram projektového dňa a pripravila si aktivity so žiakmi.

Na úvod projektového dňa sme zodpovedali na otázky: Ako sa dnes cítim? Čo pekné ma dnes stretlo? a Čo očakávam od dnešného dňa?

Následná aktivita bola práca s dixit kartami, pomocou ktorých sme si navodili tému šikany a porozprávali sme sa, čo si žiaci myslia o tom, kto je agresor, kto je obeť a prečo.

Po tejto aktivite sme pracovali približne 90 minút s videom o Dominike a následne s puzzle hrou. V závere dňa sme uskutočnili reflexiu, čo si žiaci z tohto projektového dňa odniesli a či sa splnilo ich počiatočné očakávanie.

S dixit kartami sa nám pracovalo veľmi dobre. Žiaci si vybrali rôzne karty a popisovali na nich agresora a obeť, a taktiež z rôznych uhlov opisovali šikanovanie. Rozprúdila sa aktívna diskusia.

Následne som prečítala charakteristiku Dominiky a chcela som, aby mi žiaci opísali, ako si ju predstavujú. Dominiku si predstavovali ako svoju spolužiačku, obyčajné dievča (vôbec ich neprekvapilo, že je Rómka a ani to nijako neriešili a nekomentovali). Jednoducho zapadla do ich triedy.

Po pozretí videa o Dominike ich najviac prekvapilo, že to na strednej škole učiteľka nijako neriešila. Navrhovali, že Dominika mala ísť za inou učiteľkou a nemala sa vzdávať. Taktiež rozhodnutie Sandry, že prepadne, im nebolo po vôli. Vyjadrili názor, že to nebolo správne riešenie a že mala viac rozprávať s dospelými (učiteľmi a inými žiakmi o tom, čo jej robia spolužiaci).

V triede sa rozprúdila diskusia o šikanovaní, keď som sa opýtala, či s ňou majú skúsenosť odpovedali, že sa niečo dialo, ale že pán učiteľ to vyriešil s tými žiakmi, ktorých sa to týkalo. Ostatní o tom vôbec nevedeli a ani nevedia, čo sa vlastne stalo. Situácia bola pomerne rýchlo vyriešená a odvtedy sa v ich triede nič podobné neudialo.

Po hodine sme uskutočnili reflexiu dňa a do budúcnosti plánujeme aj v iných triedach pracovať s Online živou knižnicou a príbehmi z nej.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiaci si projektový deň chválili hlavne z dôvodu, že mohli celý deň diskutovať a spolupracovať ako kolektív a lepšie sa spoznať. Takúto skúsenosť odporúčali aj pre ostatných žiakov v iných triedach. Skonštatovali, že sa dozvedeli o šikane veľa vecí a aj Dominikin príbeh ich zaujal. Video príbeh bol výborne spracovaný a určite má silnú moc.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Ja som sa určite ďalej posunula vo svojej profesii. Naučila som sa niečo nové z hľadiska práce s deťmi v takej chýlostivej téme ako je šikana. Veľmi som sa obávala, ako tento deň dopadne, ale musím konštatovať, že sa mi s deťmi pracovalo dobre, aj napriek tomu, že v tejto triede neučím.

Moje odporúčania sú, aby učitelia nechali pôsobiť príbeh na žiakov a následne počúvali, čo sa od nich dozvedia. Príbeh poukázal na skutočnosť, že asi nie všetkým deťom sa na rôznych školách a v rôznych kolektívoch žije rovnako dobre. Sú deti, ktoré nielen v škole, ale aj doma, v partii na sociálnych sieťach a podobne trpia a nevedia si sami pomôcť. Niekedy hľadajú pomoc a niekedy len ticho trpia. Niekedy aj o pomoc požiadajú, ale nedočkajú sa jej.

Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu VI.

Zuzana K., Učiteľka, Osemročné gymnázium, Trnavský kraj, Druhý stupeň

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Projektový deň Bezpečne v triede aj na internete

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Tento príbeh nám odporučila lektorka EDUMY v rámci metodického dňa

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Pripravovala som sa nasledovne: pozorne som si pozrela video a naštudovala metodický materiál od EDUMY. Všetko som sa snažila zosumarizovať v hlave. Deň som si rozdelila na prácu s Dixit kartami, potom na sledovanie príbehu a následnú diskusiu s IPčkom, internetovej poradne pre mladých ľudí.

Hodina prebiehala na začiatku dobre. Študentom som povedala o pravidlách skupiny. Začala sa práca s obrázkami, kde si každý žiak vybral jednu kartičku. Začala sa následná diskusia, ktorá nedopadla práve podľa mojich predstáv. Pri opise jednotlivých kartičiek sa trom študentkám otvorili bolestné spomienky na ich šikanovanie na ZŠ. Úplne ich to položilo.

Našťastie sme mohli privolať školského psychológa. Kolegynka si tieto tri študentky zobrala k sebe. Bez nej neviem, ako by som postupovala, nakoľko tieto dievčatá neboli schopné ďalšej práce. Úplne ich spomienky paralizovali, plakali a jedna dokonca klesla k zemi. Bolo to hrozné najmä pre ostatných spolužiakov. Zostali ako ochromení. Zachraňovala som situáciu tým, že som teda dievčatá delegovala psychologičke. Keby ju v ten deň nemám k dispozícii, vôbec neviem, akoby som túto situáciu riešila. Neboli schopné komunikácie, nieto ešte pozerať príbeh šikanovanej Dominiky. Po ich odchode sme pokračovali v ďalšej práci s Dixit kartičkami. Potom nasledoval príbeh Dominiky, ktorý bol veľmi emotívny. Študentov zaujal. V závere sme sa zapájali do diskusie s IPčkom.

Na konci našej práce mi študenti odovzdali spätnú väzbu ako sa im projektový deň páčil, čo by zmenili, pridali a pod.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Ako som spomínala, šikanované študentky reagovali veľmi emotívne. Ostatná časť študentov so zaujatím počúvala, bez problémov sa zapájali do jednotlivých aktivít.

Určite mohli na vlastnej koži zažiť dôsledky šikany a týmto dňom sa šikana dostala do ich povedomia. Uvedomili si vážnosť problému.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Táto skúsenosť mi pomohla uvedomiť si, že takéto projekty sú na školách v dnešnej dobe nevyhnutnosťou. Ďakujem našej školskej psychologičke, že nás ako školu zapojili a zároveň ďakujem EDUME za možnosť zúčastniť sa na takom skvelom projekte.

Napríklad budúci týždeň máme na našom gymnázium týždeň Globálneho vzdelávania a ja budem s triedou kvarta robiť takýto projektový deň.

Kolegom by som určite odporučila pracovať s príbehom podľa vašich inštrukcií, bolo veľmi zaujímavé sledovať študentov, ako hádajú to, ako môže Dominika vyzerať, čo môže študovať. Tie názory boli veľmi veľmi rôznorodé. Mne sa veľmi páčilo pustiť študentom najprv kúsok príbehu, a ten

predebatovať vzhľadom na záujmy Dominiky. Keby ste potom videli to prekvapenie v očiach študentov - to, že je Dominika Rómka vôbec nečakali.

Všimla som si tiež, že si uvedomili silu mlčiacej väčšiny. Priznám sa, že túto silu som si do projektového dňa neuvedomovala ani ja. Vnímala som šikanu v dvoch polohách: obeť a agresor. Veľmi ma potešilo, že sme si všetci navzájom uvedomili práve neskutočnú silu mlčiacej väčšiny. Skúsenosť s príbehom nám tiež priniesla uvedomenie si, že ktokoľvek sa môže stať obeťou.

(pozn. pohľad školskej psychologičky na túto situáciu si môžete prečítať v príklade: Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu VII.)

Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu VII.

Školská psychologička, Osemročné gymnázium, Trnavský kraj, Druhý stupeň

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Etika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Nielen odporúčanie lektoriek, ale aj veková kategória blízka našim študentom, taktiež fakt, že príbeh Dominiky sa dotýka skúsenosti so šikanou a kyberšikanou. Ďalším plusom bolo, že Dominika pôvodne študovala na gymnáziu, a potom musela odísť na inú školu - čo je rovnako dôležitým spojovníkom poukázania, kam až môže šikanovanie zájsť pre našich gymnazistov a ich lepšiu identifikáciu sa s ňou.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Na využitie práce s Online živou knižnicou som sa pripravovala v závislosti od typu aktivít, ktoré som plánovala realizovať. Prvýkrát pred plánovaným projektovým dňom prevencie šikany a kyberšikany som absolvovala inštruktážny inšpiratívny webinár organizovaný EDUMOU, kde nám bol zdieľaný príbeh Dominiky. Následne som si príbeh Dominiky pozrela ešte raz celý a potom postupujúc podľa odporúčaní z EDUMY analyzovala varianty práce s videom a rozhodla sa pre jeden konkrétny.

Prehľadila som si poznatky z oblasti prevencie šikanovania z odbornej literatúry, vytvorila som si krátku mustru. Pred 2. pokusom využiť materiál z Online živej knižnice som si najskôr prešla všetky dostupné videá, ktoré som mala k dispozícii, a nakoniec som sa rozhodla opäť pre príbeh Dominiky.

Objednávka bola zúčastniť sa hodiny etiky a otvoriť detailnejšie tému šikany, nakoľko na poslednej hodine etiky zaznamenala vyučujúca záujem skupiny zaoberať sa touto témou. Pripravila som si doplňujúce otázky a určila prípadné miesta, kde video stopnem a otvorím diskusiu, nakoľko sa jednalo o študentov prímý a sekundy.

V rámci projektového dňa, som sa k práci s videom nedostala, nakoľko v susednej skupine, ktorú viedla kolegyňa – pedagogička sa po úvodnom rannom kruhu s dixit kartami viaceré dievčatá v triede retraumatizovali, nakoľko mali v minulosti osobnú skúsenosť obeť so šikanovaním, a preto sme sa rozhodli, zmeniť plány.

Moja skupina bola rozdelená späť do svojich tried, aby sa mohli zúčastniť časti práce s videom Dominiky a dievčatám, ktoré sa potrebovali stabilizovať, som poskytla odbornú psychologickú intervenciu v miestnosti psychológa.

Pri druhom pokuse využiť metodiku práce s využitím videa Dominiky z Online živej knižnice som študentom neuviedla tému stretnutia. Uviedla som iba informáciu, že by som rada nadviazala na ich poslednú hodinu etiky. Vzhľadom na 45 min. dispozíciu času som im v skratke popísala priebeh hodiny a poprosila ich, aby si na chvíľu predstavili dievča - ich možnú novú spolužiačku Dominiku a podala im zopár úvodných informácií o nej podľa metodiky.

Následne mali možnosť vyjadriť sa, ako si ju predstavujú. Vyjadrili sa extrovertné typy osobností, prevažne s negatívnym ladením – že je strašne vysoká, namyslená, taká mužská, svalnatá. Zopár tichších dievčat ju popísalo ako celkom milú a priateľskú, takú s ktorou by sa vedeli kamarátiť. V jednej študentke vzbudila predstava o Dominike – volejbalistke intenzívne pocity, ktoré verbalizovala negatívnym hodnotením Dominiky a jasne definovala, že by si s ňou určite nerozumela. Vstúpila som do jej reakcie otázkou, ktorá časť predstavenia Dominiky ju naviedla premýšľať nad ňou z tejto

perspektívy. Na otázku nevedela nájsť odpoveď, a tak sme nakrátko otvorili diskusiu, ako rýchlo vieme niekedy hodnotiť ľudí a aké je dôležité detailnejšie poznanie človeka.

Do diskusie sa pridali chlapci mimo tému s nevhodnou poznámkou na spolužiačku, na ktorej príklade som znovu pokračovala v objasňovaní ako môže hodnotenie spolužiaka spolužiakom byť ubližujúce, nevhodné a prečo je potrebné lepšie spoznávanie sa navzájom.

Po tomto vstupe nadviazala práve tá „napadnutá“ študentka a otvorila svoju citlivú tému – ako sa cíti, prečo sa niekedy správa takým - pre iných neprijateľným spôsobom – uvolnila svoje nahromadené napätie, zdieľala svoj vlastný príbeh. Dostala odo mňa podporu, porozumenie, od ostatných – naozaj všetkých aj počúvanie bez prerušovania.

Po jej prejave sa takýmto spôsobom otvorili ďalšie tri deti – vždy boli upozornení, aby vraveli len to, čo je pre nich bezpečné v tejto skupine otvoriť a poskytla som im možnosť individuálnej konzultácie po hodine. Všetci sa navzájom pekne počúvali, hoci bolo v triede zvykom skákať si do reči a dostali podporu, povzbudenie a poďakovanie za dôveru podeliť sa so svojím príbehom. K využitiu konkrétneho videa sme sa síce nedostali, ale už len jeho úvodné predstavenie navodilo priestor pre diskusiu a porozumenie určitým atribútom, ktoré sú za začiatkom šikanovania.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Ako som už spomínala vyššie – za mňa bolo veľkým úspechom, že sa dokázali navzájom aktívne počúvať, pocítili natoľko bezpečné prostredie, že zdieľali svoje problémy, ktoré ich ťažili, čím si dopriali lepšie spoznávanie sa a pomohli ostatným možno lepšie chápať ich svojské reakcie.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Metodika je veľmi dobre spracovaná a každý si v nej vie nájsť takú cestu, ktorá mu najlepšie osobnostne sedí. Kolegom by som odporučila po svojej skúsenosti len toľko, aby sa necítili previnilo, ak sa téma v triede otvorí skôr, než príbeh vôbec začne a nakoniec sa na plánovanej hodine k nemu nedostanú ☹. Vždy sa dá nájsť nejaká ďalšia.

Čo príbeh do vyučovania? Pre mňa znamená príbeh, ako pomôcka pri akejkoľvek práci s deťmi i dospelými, jeden z najosožnejších nástrojov. Príbeh je autentický, ľudský, má dej, vzbudzuje emócie, podnecuje premýšľanie, identifikáciu s hrdinom. To sú všetko atribúty, s ktorými sa dá pracovať a už len ich uvedomovanie, pomenovanie a porozumenie im je pomáhajúce.

(pozn. pohľad učiteľky, ktorá zažila túto situáciu, si môžete prečítať v príklade: Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu VI.)

Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu a

Mirka - Príbeh matky, ktorej dieťa si prešlo šikanou

Lucia, Učiteľka, Gymnázium Angely Merici, Trnava, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Projektový deň - Bezpečne v triede aj na internete

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Príbeh Dominiky nám odporučila EDUMA, Mirku som si vybrala ako iný pohľad na tú istú tému a ešte som použila jeden napísaný príbeh.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Pripravila som sa cez metodiku EDUMY, urobila som malé zmeny vzhľadom na dynamiku v triede - použila som 3 príbehy, nie jeden.

Na úvod sme pracovali s DIXIT kartami - každý žiak si mal nájsť kartičku, na ktorej z hociktorej pozície (obeť, šikanátor, pozorovateľ) bol súvis alebo vyjadrenie šikany, potom sme pozerali a rozoberali videá a nakoniec bolo spojenie s psychologičkou z IP-čka.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiakom aj mne vyhovovalo, že neriešime naše skúsenosti alebo problémy, ale príbehy iných ľudí. Žiaci reagovali vo všetkých častiach hodiny - aj s DIXIT kartami, aj pri príbehoch, aj pri návrhoch riešení. Skoro každý z nich sa stretol už so šikanou. Keď sa vyjadrovali k príbehu, nemuseli hovoriť o sebe a o svojich zážitkoch, rozprávali akoby z nadhľadu. V diskusii mohli vidieť a nachádzať riešenia týchto ťažkých situácií, v ktorých sa niekedy nachádzali. Ľahšie sa so žiakmi rozpráva o príbehoch cudzích ľudí, diskusia je spontánna.

Žiaci navrhli rozobrať príbehy z Online živej knižnice každý mesiac. Mali pocit, že spolu strávili aktívne dopoludnie a páčilo sa im to.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Kolegom by som odporučila, aby nevnášali svoje skúsenosti, ale aby sa držali metodiky. Príbehy na hodinu prinášajú nový rozmer. Video je vhodné médium.

Osobne by som prácu s príbehmi zapracovala do osnov - napr. na občianskej výchove. Ja ich budem využívať na triednickej hodine.

Marcel - Aké je to byť šikanovaný pre sociálny a etnický pôvod I.

Soňa Koreňová, Lektorka, Centrum ďalšieho vzdelávania Univerzity Komenského, Bratislava, Učiteľia a vedúci PZ a OZ

Na akom vzdelávaní ste pracovali s týmto príbehom?

Vzdelávanie v rámci Inovačného vzdelávania vedúcich PZ a OZ - Rovesnícka mediácia (práca s emóciami)

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Príbeh Marcela tematicky sedel do kontextu online workshopu.

Ako prebiehalo využitie príbehu počas vzdelávania?

Vopred som si pozrela príbeh, pozrela som si aj ponúkané metodické podklady. Využila som niektoré námety s ohľadom na ciele častí workshopu.

V rámci tematického okruhu emócie som najprv využila predstavivosť účastníkov - inšpirovala som sa príbehom v metodických materiáloch, no vytvorila som si vlastný vzhľadom na odkazy a otázky, ktoré som chcela v účastníkoch vyvolať. Následne som pustila časť videa (Marcel). Potom som v rámci online workshopu rozdelila skupinu na 3 menšie celky. V nich dostali účastníci otázky do diskusie v breakout roomoch (oddelené skupinky):

1. Ste Marcelovým nerómskym spolužiakom/spolužiačkou z rodiny zo strednej triedy. Aký je predpoklad, že sa počas štúdia stretnete so šikanou? Čo by ste ako spolužiaci mohli urobiť, keď ste svedkami šikany? Na koho by ste sa mohli obrátiť? Kde môžu deti, ktoré sa stretli so šikanou vyhľadať pomoc?
2. Ako často sa stáva, že šikanuje učiteľ? Čo môžem urobiť z pozície kolegu/riaditeľa, keď zistím, že sa niečo takéto deje? Aký vplyv má šikana na výsledky v škole a ako ovplyvňuje celkovú klímu školy?
3. Ako vplýva generačná chudoba na vzdelávanie detí? Čo pomôže dieťaťu vymaniť sa z generačnej chudoby? Čo robia slovenské a medzinárodné organizácie pre to, aby sa zlepšilo vzdelávanie detí, ktoré pochádzajú z prostredia generačnej chudoby?

Cieľom diskusií, bolo navzájom si odovzdať skúsenosti, zistenia, námety a podnety k riešeniu problematiky šikany z rôznych uhlov pohľadu - jednak aby sa dokázali vcítiť, ako asi jednajú a rozmýšľajú ich žiaci, jednak čo môžu oni sami ako učiteľia a vedúci pracovníci podniknúť v prípade výskytu šikany, a za ďalšie odkryť aj všeobecný kontext problému - chudoba, inakosť a pod.

Žiaľ, mali sme len jeden workshop zameraný na rôzne témy, preto nebol priestor na follow up aktivity.

Ako účastníci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

V rámci hodnotenia workshopu účastníci oceňovali, že si mohli akoby zažiť na vlastnej koži problém šikany na školách a opäť sa zamyslieť nad riešeniami, nie len zo svojej pozície.

Práca s týmto príbehom priniesla účastníkom scitlivenie v danej téme.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Práca s video príbehmi z Online živej knižnice je výborný námet, ako pracovať s emóciami a rôznymi zložitými témami v školskom prostredí. Práca s príbehom pomáha spoznávať vlastné emócie, asociácie, možnosti vypočuť si a vziať na vedomie aj iné prežívania (od druhých) - čiže príležitosť pre rešpekt.

Marcel - Aké je to byť šikanovaný pre sociálny a etnický pôvod II.

Lýdia, Majster OVY, Súkromná spojená škola Biela voda, Kežmarok, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Prax

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

O šikane sa teraz veľmi veľa hovorí, ale málokto sa prizná, že ho šikanujú alebo opačne, že je agresorom.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Venovali sme tejto téme cca hodinu, ktorú sme si vyhradili z praktického vyučovania. Doma som si prečítala zopár článkov o tejto téme a pozrela zopár videí z Online živej knižnice.

Z dielne sme sa presunuli do triedy a pozreli sme si príbeh Marcela. V niektorých častiach sme si ho zastavili a rozprávali sme sa.

Žiaci ticho sledovali a počúvali príbeh, chceli si pozrieť aj ďalšie príbehy, tak sme si pustili ešte príbeh Natálie. Po každom zhladnutí sme príbeh rozobrali.

Po tejto hodine sme sa vrátili naspäť k práci.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiaci boli dosť znepokojení zo situácií, ktoré prežívali aktéri príbehov. Bola som prekvapená, ako ticho a so záujmom sledovali tých ľudí. Bolo zaujímavé sledovať výrazy ich tvárí počas pozerania príbehov.

Žiaci boli do konca vyučovania ticho a ich správanie sa zmenilo k lepšiemu. Myslím si, že aj vzťahy medzi nimi sa zlepšili.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

V našom prípade je to zmena, ako pre žiakov, tak aj pre mňa ako majsterku. Už len to, že sa nevenujeme práci, ale pozrieme si video a potom ho rozoberáme. Aj počas ďalších hodín praxe, sa niekedy žiaci viac otvoria a postupne si budujeme dôveru, ktorá je veľmi dôležitá pri získavaní informácií ohľadom šikanovania.

Kolegom by som odporučila hlavne sledovať výrazy tváre žiakov, niektorí ani netušia, ako sa dá z tváre veľa „vypátrať“.

Učiteľ by si mal všímať správanie žiakov medzi sebou, ako zapadnú do kolektívu atď. A nie ešte podporovať agresorov. Mal by chrániť slabších žiakov a zaujímať sa o ich súkromný život, prostredie v akom žijú, vyrastajú.

Marcel - Aké je to byť šikanovaný pre sociálny a etnický pôvod

III.

Janka Šolcová, Vysokoškolská učiteľka, PF UMB, Banská Bystrica,
Vysokoškolačky

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Rozvojové vzdelávanie, práca s minoritami, multikultúrna výchova, náhradná rodinná starostlivosť

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Videla som, ako môžem mnohé teoreticky vysvetlené princípy, teórie, metódy prepojiť s reálnymi príbehmi. Vďaka príbehu môžu študenti pochopiť, že teória, ktorú sa učíme, má dosah na život ľudí. Keďže sme budúci sociálni pracovníci, pracujeme s ľuďmi a nie nejakou hlinou. Keď sa hrnčiar pomýli, nie je problém namočiť a začať znova, no pri práci s ľuďmi vpisujeme ryhy do reálnych životov. Tí, ktorí pracujú s ľuďmi, majú veľkú zodpovednosť.

Ako prebiehalo využitie príbehu počas vzdelávania?

Počas prípravy si jednak pripravujem základné prvky teórie a pre prácu s príbehom využívam priložené metodiky pod videami v Online živej knižnici. Príbehy už poznám z našej predchádzajúcej spolupráce s EDUMOU. Videá mi slúžia na dovysvetlenie teórie, prípadne nechám študentov identifikovať postupy na základe videí.

Štruktúra hodiny:

1. Privítanie študentov,
2. Brainstorming: Ľudskosť - čo sa im s tým spája,
3. Typy inakostí - výklad spojený s videami a obrázkami
4. Ako sociálny pracovník rieši inakosť

Aktivita 1: Video storytelling, Príbeh Marcela

CIEĽ: Zamyslieť sa a hľadať riešenia, ako začať spolu hovoriť. Zbaviť sa poukazovania na rozdiely a predsudkov medzi nami.

Úvodné inštrukcie – vysvetlíme, čo je video storytelling, čo bude cieľom. Vyzveme, aby účastníci otvorene vyjadrovali svoje názory a návrhy riešení. Pred spustením videa môžeme dať študentom a študentkám pár otázok na zamyslenie. Napríklad tri otázky: Z čoho máte strach? Kde hľadáte silu? Čo pre vás znamená byť iný? Je dôležité, aby si to napísali.

Ešte pred spustením videa dáme priestor účastníkom a účastníčkam na prezentovanie svojich odpovedí na zadané otázky. Spustíme video z Online živej knižnice o Marcelovi.

Nasleduje reflexia: Čo cítite? Ako vnímate Marcela vy osobne? Ako ho vnímajú žiaci v škole? Ako ho vníma spoločnosť?

Aktivita 2: Písaný storytelling, Príbeh Mareka

CIEĽ: Pomenovať problém, jeho príčiny a hľadať riešenia.

Úvodné inštrukcie – vysvetlíme, čo je písaný storytelling, čo bude cieľom, vyzveme, aby účastníci otvorene vyjadrovali svoje názory a návrhy riešení. Pracovať môžu najprv individuálne, následne vo dvojiciach a napokon svoje návrhy zhrnú v spoločnej diskusii.

Rozdáme vytlačený príbeh. Účastníkov a účastníčky vyzveme, aby si príbeh prečítali a dopísali k nemu minimálne dva návrhy riešení. Nasleduje diskusia vo dvojiciach/trojiciach a výber dvoch návrhov riešení, na ktorých sa zhodnú. Návrhy zapisujeme a zaraďujeme do vopred pripravenej schémy na tabuli. Po zapísaní všetkých návrhov sa celej skupiny opýtame, čo vyplýva z návrhov riešení zapísaných v tabuľke. Aktivita uzavrie záverečná reflexia.

Na záver nasledovalo zadanie: "Ja" ako živá kniha, kde študenti mali popísať svoj príbeh a vnímať svoju inakosť, ako príležitosť, ktorou môžu pomôcť iným.

Ako študenti reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Výber z reakcií študentov:

- „Príbeh má v sebe to, čo dokáže druhého človeka motivovať, aby neostal nečinným (pasívnym), ale aby využíval svoj potenciál pre seba a ostatných.“
- „Teraz si viac začnem všímať rôznorodosť druhých ľudí.“
- „Prostredníctvom príbehov ľahšie pochopím, čím si ľudia prešli, cez ich emócie, ktoré môžem reálne vidieť a cítiť a viac diskutovať.“
- „Príbehy sú pre ľudí dôležité, vedia vykresliť skutočný svet, nielen predstavu.“

Táto skúsenosť priniesla študentom prepojenie teórie s praxou a poznanie, že téma ľudskosť je nielen témou, ale že sú za ňou reálne životy. Okrem vedomostí sme sa venovali aj formovaniu postojov budúcich špecialistov.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Mne táto skúsenosť pomohla overiť, že príbehy majú stále svoj význam a vplyv. Mám radosť z toho, keď vidím, že študenti sú aj napriek všetkým dopadom COVID-19 stále ochotní a schopní posúvať svoje myslenie.

Odporúčam nemoralizovať rozhodnutia študentov a študentiek.

Príbeh Marcela prináša spojenie viacerých tém a predmetov. Príbeh Mareka prináša nielen fantazírovanie, ale posúva uvažovanie o krok ďalej a odpovedá na otázku, čo s tým môžu urobiť. Študentom to pomôže vyjasniť si vlastnú stratégiu pomoci.

Marcel - Aké je to byť šikanovaný pre sociálny a etnický pôvod

IV.

Viera, Koordinátor prevencie kriminality MsP Piešťany, Všetky stredné a základné školy, Piešťany, Druhý stupeň - 5.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

V rámci prevencie na hodine občianskej náuky a etiky

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

V rámci témy šikanovanie som žiakom premietla príbeh Marcela, pripadal mi najvhodnejší z hľadiska mojej prezentácie.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Besedy s témou šikanovania robím už niekoľko rokov na viacerých školách, čiže materiály mám na túto tému pripravené. Počas prípravy som len vyberala vhodný príbeh, ktorý pochopia deti druhého stupňa ZŠ.

Na začiatku hodiny sme si hovorili, čo je šikana, aké sú formy, či poznajú nejaké príbehy, na čo si majú dávať pozor na internete, problém sociálnych sietí, kyberšikanovania, trestnoprávne dôsledky atď.

Ku koncu hodiny sme si premietli príbeh z Online živej knižnice a deti diskutovali, čo sa im počas príbehu nepáčilo, ako by to riešili oni, koho by oslovili ako dôveryhodnú osobu a pod.

Na záver sme diskutovali o tom, za kým by deti išli, ak by sa oni alebo ich kamaráti stali obeťami, či by spolužiakovi pomohli, alebo by zostali radšej v pozadí a neriešili to, či dôverujú rodičom alebo skôr iným ľuďom - v prípade, že potrebujú pomoc.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiaci pozorne počúvali a živo diskutovali na túto tému. Spomínali príbehy svojich známych, ktorí sa stretli so šikanovaním. Myslím, že je pre nich dôležité počuť príbehy, ktoré zažili konkrétni ľudia, aby pochopili, že sa to deje aj okolo nich, týka sa to každého, či v škole, či v práci.

Pre mňa je dôležitá spätná väzba, či vôbec deti vnímajú príbehy a besedu, aký majú z toho pocit, či vedia, ako sa zachovať napr. v rámci vydierania, groomingu a pod.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Pretože nie som klasický pedagóg na škole, určite by som odporučila príbehy na hodinách etiky, kde majú väčší priestor rozoberať príbehy z Online živej knižnice. Ja mám ten časový priestor veľmi obmedzený, čiže premietnuť film, nechať deti hovoriť, prípadne zastaviť počas premietania, rozobrať konkrétnu situáciu, pýtať sa, ako by deti reagovali, keby sa im to prihodilo.

Odporúčam učiť deti, že sa ich to vždy týka, aj keď ubližujú spolužiakovi, uvádzať konkrétne príbehy z praxe, z médií. Príbeh oživí vyučovací proces, deti sú vnímavejšie, uvedomujú si problematiku šikanovania, keď si vypočujú príbeh priamo od osoby, ktorá šikanovanie zažila, a tiež aké sú formy pomoci.

Dominika - Ako sa žije dievčaťu, ktoré prežilo šikanu a

Paľo - Peklo zvané kyberšikana

Michal Danko, Učiteľ, Súkromné gymnázium Katkin Park, Košice, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Projektový deň Bezpečne na školách a internete

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Príbeh Dominiky odporúčala metodika Projektového dňa. Video Paľa ma zaujalo svojou aktuálnosťou. Vhodné bolo najmä to, že v ňom bol spomenutý celý proces kyberšikany od začiatku, kedy obeť ani nevedela o tom, že sa z nej vysmieávajú, až po celé vystupňovanie problému. Nakoľko obeť, Paľo, spomínal svoje pocity, myšlienkové pochody a procesy, ktoré v priebehu trvania šikany zažíval, video je veľmi vhodné pre žiakov, nakoľko sa vedia vcítiť do jeho kože a uvedomiť si, ako možno aj nevinne žarty a klamstvá môžu vyústiť do nepríjemných problémov.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Na projektový deň sme sa pripravovali účasťou na dvoch webinároch EDUMY. Ja, ako koordinátor prevencie šikany na škole som vytvoril kompletný postup prípravy kolegov na projektový deň, interné školenie, sledovanie videí z Online živej knižnice a štúdium metodiky aktivít.

Projektový deň prebiehal podľa harmonogramu projektového dňa - práca s emóciami a príbehom v triede, webinár so psychologičkou Lenkou z Ipčka, internetovej poradne pre mladých ľudí.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiaci sa aktívne zapájali, mali vecné poznámky, no najmä zdieľali svojich vlastných zážitkov so šikanou, s ktorou sa stretli na základných školách, na internete, v krúžkoch a podobne.

Táto skúsenosť určite spôsobila uvedomenie si vážnosti problému. Dôraz som kládol najmä na mlčiacu väčšinu, preto verím, že si žiaci uvedomili potrebu nezakrývať si pred šikanou oči, neodvracať zrak a riešiť problémy od zárodku. Storytelling je pre túto problematiku z môjho pohľadu ideálny nástroj.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Mne táto skúsenosť jednoznačne umožnila náhľad na problematiku z pohľadu obeť. Do budúca mi bude jednoduchšie vžiť sa pri rôznych problémoch lepšie do kože obeť, pochopiť jej zmýšľanie, takisto si uvedomiť potrebu riešenia kyberšikany, ktorá neprebíha priamo v triede, v škole, ale online.

Odporúčam pripraviť si dobre ciele otázky, prepájať myšlienky z videa s osobnou skúsenosťou žiakov. Práca s príbehom je skvelý spôsob ako oživiť hodinu, je to prostriedok na otvorenie sa žiakov.

Paľo - Peklo zvané kyberšikana

Školská psychologička, Žilina, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Triednická hodina

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Téma príbehu sa týkala šikanovania a ja som mala naplánované hodiny s tromi druháckymi triedami na tému prevencia šikanovania.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Na začiatku mojej prípravy, som si video viackrát pozrela. Potom som si prečítala k nemu metodiku a následne začala plánovať, ako by mohla finálna hodina vyzeráť. Zvažovala som, aké otázky by mohli viesť k podnetnej diskusii, ako upraviť sedenie žiakov a aké aktivity by mali videu predchádzať a aké by mali nasledovať po ňom.

Na začiatku sme si spoločne stanovili skupinové pravidlá, ktoré okrem iného zahŕňali aj spoločnú dohodu, že ak bude chcieť niekto z nás zdieľať niečo osobné, čo si neželá, aby sa zo skupiny neskôr vynášalo, ostatní to budeme rešpektovať.

Pred pozretím videa sme tiež určitý priestor venovali teoretickým poznatkom o problematike šikanovania a dátam z najnovších výskumov k tejto téme. Video sme si všetci pozreli pri spoločnom sedení v polkruhu.

Po dopozeraní videa sme chvíľu venovali našim prvým dojmom, každý mohol povedať (ak chcel), čo ho na videu zaujalo, alebo čo počas neho prežíval alebo cítil.

Potom sme sa rozdelili do piatich skupín po cca 4 žiakov. Každá skupina si vyžrebovala jednu z nasledujúcich otázok:

- Ako sa Paľo cíti každý deň, keď ide do školy?
- Ktoré situácie sú pre Paľu pravdepodobne nepríjemné alebo náročné?
- Ako by vyzeral môj život, keby ma moji rodičia neprijímali a bál by som sa im zdôveriť?
- Akú pomoc a od koho by Paľo v svojej situácii potreboval?
- Čo spôsobuje naše predsudky voči ľuďom s inou sexuálnou orientáciou?

Otázky sú súčasťou metodiky k videu, ktorú Živá knižnica tiež obsahuje.

Nasledujúcich 5 - 10 minút mali jednotlivé skupiny na to, aby si na otázku medzi sebou odpovedali a ďalej o nej diskutovali.

Úlohou každej skupiny bolo vybrať si spomedzi seba jedného hovorca alebo hovorkyňu, ktorý/á predstaví závery diskusie celej triede.

Po spoločnej diskusii nasledovali ešte dve záverečné otázky, ktoré prepájali zážitky z pozerania videa o Paľovi s ich vlastnou triedou. Otázky boli určené celej triede, ktokoľvek mohol začať rozprávať svoj názor, či postreh:

- Ak by k Vám od začiatku tohto školského roka prišiel nový spolužiak Paľo z Anglicka, ako by bol v tejto triede prijatý?
- Čo môžem spraviť ja/kolektív, aby sme sa v triede cítili dobre?

Niektorí so žiakov ocenili, že si vďaka videu dokázali uvedomiť, čo všetko prežíva dieťa, ktoré si prechádza šikanovaním, príbeh sa ich hlboko dotkol. Pre lepšie vcítenie sa do prežívania hlavného

hrdinu z videa, sme skúsili napr. na otázku „Ako sa Paľo cíti každý deň, keď ide do školy?“ odpovedať v prvej osobe jednotného čísla. Čiže – Ja ako Paľo, sa cítim takto...

Záverečné otázky spustili v dvoch triedach spontánnu diskusiu o tom, ako oni v minulosti prijali nových spolužiakov. V jednej z tried majú nového spolužiaka čerstvo od septembra. Na hodine prevencie nebol prítomný, ale spolužiaci medzi sebou uvažovali, ako by mu mohli pomôcť, aby sa v novom kolektíve cítil príjemne. Jedna zo žiačok spontánne navrhla, že ak to bude pandemická situácia umožňovať, bolo by fajn, keby sa všetci ako kolektív stretávali viac mimo školy, pretože väčšinu času, čo sa poznajú boli na online vyučovaní.

V inej zo spomínaných dvoch tried mali v prvom ročníku spolužiačku s koreňmi inej ako slovenskej národnosti. Momentálne už navštevuje inú školu. Žiaci na hodine uvažovali, ako prijímali jej inakosť v ich triede. Debatu spontánne začala jedna so žiačok, keď povedala, že si všimla, že tejto spolužiačke bolo nepríjemné, keď na ňu mali jej spolužiaci konkrétnu poznámku. Postupne sme na základe tohto podnetu do diskusie došli k záveru, že si často neuvedomujeme existenciu našich hlboko zakorenených predsudkov voči iným národnostiam a považujeme ich za pravdivé, hoci to tak v skutočnosti nemusí byť.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiaci zo všetkých troch tried dostali po skončení hodiny možnosť napísať anonymnú písomnú spätnú väzbu na to, ako vnímali hodinu prevencie s videom o Paľovi. Ani v jednej z nich nebolo video hodnotené negatívne. O tom, že tento spôsob vyučovania bol prínosný, svedčia nasledujúce, vybrané odpovede:

- „Na triednickej hodine sa mi páčilo video, ktoré malo zaujímavý obsah a otázky k nemu spojené.“
- „Páčili sa mi aktivity, a to že sme si vypočuli názory ostatných spolužiakov a každý sa nejako zapojil do diskusie“
- „Prístup a aj aktivita v skupinke, z ktorej sa následne stala nejaká "debata" a z ktorej som si dosť odniesla.“
- „Páčil sa mi priestor na vyjadrenie svojho názoru. Hoci som si najprv myslela, že otázky k videu budú tou nudnejšou časťou hodiny, nakoniec sa mi to páčilo najviac.“
- „Aj keď o šikane som sa nedozvedela nič nové, zaujímavo sme sa rozprávali aj o našom kolektíve a pri otázkach čo sme dostali som aspoň zistila ako posudzujem niektoré problémy, a teda aj čo to odráža z môjho vnútra.“
- „Bolo fajn porozprávať sa otvorene o problémoch, ktoré sa odohrávajú, ale napriek tomu je to v spoločnosti tabu rozprávať o tom a hlavne hľadať riešenia. Možno pokiaľ sa človek, ktorému sa dialo niečo podobné ako mne, neozval počas hodiny, tak predpokladám, že na základe tých rozhovorov pochopil, že nie je sám.“

Ja osobne som mala zo zaradenia videa do hodiny prevencie dobrý pocit, vo väčšine prípadov ho žiaci vydržali počúvať so záujmom do konca a rozprúdili sa aj zaujímavé diskusie.

Mne osobne to prinieslo radosť z vyučovania prostredníctvom príbehov. Veľmi sa mi páči tento spôsob odovzdávania informácií, pretože je iné počuť fakty, ktoré sa nikoho konkrétneho netýkajú a je iné vnímať príbeh skutočného človeka. Môžeme spolu so žiakmi hľadať riešenia na reálne situácie, ktoré život prináša.

Príbeh Paľa ma obohatil aj ľudsky. Ako vlastne príbeh každého žiaka/žiačky, ktorý/á za mnou príde do kabinetu so svojím problémom. Mohla som vidieť svet očami niekoho iného a uvažovať, čo môžem zo svojej pozície spraviť, aby bolo podobných príbehov čoraz menej.

Čo sa dialo po hodine s príbehom?

Jedna žiačka prišla za mnou tesne po skončení hodiny prevencie, so zaujímavým nápadom. V súčasnosti si robí odborné vzdelávanie o inakosti, na základe ktorého by mohla (a chcela) viesť v našej škole peer skupinu pre svojich rovesníkov. Je veľmi pravdepodobné, že sa rozhodla, resp. odvážila za mnou prísť po tom, ako sme sa na hodine rozprávali o tom, prečo máme problém prijať ľudí s inou sexuálnou orientáciou. Sama sa odvážila zapojiť do diskusie a povedať svoj názor založený na vlastnej skúsenosti.

Iná žiačka ma poprosila o psychologickú konzultáciu (pracujem ako školská psychologička) niekoľko dní potom ako sme mali spoločnú hodinu prevencie. Problém ktorý potrebovala riešiť, sa týkal jej strachu z neprijatie okolia kvôli inej ako heterosexuálnej orientácii.

Aktivity po hodine, ktoré som mala naplánované:

Žiaci dostali na vyplnenie dotazník, ktorý zisťoval, či sa už na našej škole stretli so šikanovaním, a ak áno, v akej podobe. V druhej časti zisťoval spokojnosť alebo nespokojnosť s hodinou prevencie, ktorej súčasťou bolo video z Online živej knižnice od EDUMY. Viem si predstaviť, že ak by bola v niektorej triede potrebná ďalšia intervencia (v prípade, že by sa v niektorej z tried v dotazníku v odpovediach objavili skúsenosti so šikanovaním), žiaci by po absolvovaní prvej hodiny prevencie mohli byť viac otvorení a pripravení spolupracovať (keď nie všetci, tak "aspoň" niektorí členovia, ktorí majú v triede vplyv - zdravé jadro triedy).

Viem si predstaviť aj prácu s inými videami, podľa toho, o aký konkrétny problém by išlo.

Diskusia o videu, sedenie v polkruhu a hovorenie názoru, pohľadu za seba v prvej osobe podľa môjho názoru a pozorovania učí žiakov počúvať sa navzájom, chápať, že veci vidíme rôzne a určite takéto aktivity môžu pomôcť k rozvíjaniu empatie.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Kolegom by som odporučila, aby si príbeh vypočuli najskôr sami, potom si prečítali metodiku k príbehu a potom uvažovali, či sú pripravení na to, aby pracovali so žiakmi týmto spôsobom. Odporúčam tiež, aby mali na hodine istú

osnovu a záchytné body, ale ak ich žiaci posunú diskusiu niekam inam, aby sa nebáli im dať priestor vyjadriť sa, počúvať ich a spolu hľadať riešenia. Niekedy môže prísť s dobrým riešením situácie skôr žiak ako učiteľ.

Ako som už spomínala vyššie, veľmi sa mi páči tento spôsob odovzdávania informácií, pretože je iné počuť fakty, ktoré sa nikoho konkrétneho netýkajú a iné vnímať príbeh skutočného človeka. Môžeme spolu so žiakmi hľadať riešenia na reálne situácie, ktoré život prináša.

Šikana a kyberšikana

PaedDr. Iveta Háberová, Učiteľka, ZŠ s MŠ Námestie Kráľovnej pokoja, Prešov,
Druhý stupeň - 7.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Občianska náuka/náboženstvo

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Časté otázky žiakov na danú tému, správanie žiakov voči sebe v triednom kolektíve.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Pozrela som si najprv film, vypísala nosné myšlienky, vytvorila som si pravdepodobné otázky žiakov k danému filmu. Potom som si pozrela informácie z anonymnej psychologickej poradne (APP).

Téme sme venovali dve hodiny po 45 minút. V prvej časti žiaci si pozreli dokumentárny film Kto je ďalší (časť prvú). Počas filmu si žiaci mohli zaznamenávať otázky, ktoré im prebehli hlavou. Po skončení filmu prebiehala krátka diskusia k danému filmu a téme. Žiaci vyjadrovali svoje skúsenosti a končili sme otázkou: Čo s tým?

V druhej časti lektorka Lenka predstavila možnosť anonymnej psychologickej poradne (APP).

Žiaci sa o danú tému veľmi zaujímali, pretože mnohí mali skúsenosti najmä s kyberšikanou, ale aj so sebapoškodzovaním.

Je potrebné o každom probléme hovoriť a vyhľadať blízkeho človeka, ktorému sa zdôverím. Takýmto človekom môže byť aj anonymná psychologická poradňa.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Pre mňa bolo užitočné uvedomiť si, ako málo poznáme svojich žiakov. Ich problémy sú oveľa vážnejšie ako boli naše problémy v ich veku.

V diskusii som potrebovala aj pomoc psychológa, preto ďalšia hodina bola vedená psychológom.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Naučiť žiakov vyjadrovať svoje pocity, poznať svoje pocity a emócie a hovoriť o tom.

CHUDOBA

Viliam - Inšpiratívny príbeh o boxe, chudobe, sile rodiny, láske, o každodennej ciel'avedomej drine a odriekaní, na konci ktorých stojí úspech (dokumentárny film z cyklu Vnímaví pre zraniteľných)

L.B., Lektorka, Vysoká škola, Trnavský kraj, Študenti VŠ

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Odborný predmet - sociológia

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Pre využitie príbehov na hodine som sa rozhodla pre silnú demotiváciu študentov kvôli online dištančnej forme vzdelávania. Predmet ich vôbec nezaujímal a niektorí sa chceli v poslednom ročníku štúdia univerzity odhlásiť z univerzity. Očakávala som, že sa zmení ich prístup k učivu o chudobe a rôznorodosti.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Venovali sme sa téme chudoby na hodine sociológie. Využila som motivujúce príbehy detí a mladých ľudí z rómskeho a z maďarského prostredia, ktoré som našla dostupné na Youtube kanále, napr. dokumentárny film VILIAM z cyklu Vnímaví pre zraniteľných:

<https://www.youtube.com/watch?v=TDWOGG4n4Ck>.

Na hodine som oznámila, že sa nebudeme učiť, ale pozrieme si video a študenti s pozeraním videa na hodine sociológie samozrejme súhlasili. Prostredníctvom Youtube videí som chcela načrtnúť predstavu a porozprávať sa.

Pozerali sme film a pritom sme analyzovali aj teóriu sociológie a príklady alebo niektoré otázky na skúšku.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Ich reakcie boli rôzne, mnohí z nich sa nevedeli k téme vyjadriť, boli prekvapení, šokovaní, emočne zaskočení. Myslím si, že táto skúsenosť určite priniesla priblíženie učiteľa a študenta, ako aj témy prostredníctvom protagonistu videí.

Mne táto skúsenosť priniesla lepší pocit a hlbšie emočné cítenie, a tiež úprimnosť študentov. Študenti si podobné príbehy pýtali aj na domácu úlohu a želali si, aby sme storytelling využívali častejšie.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Kolegom by som odporučila, aby využívali príbehy, najmä v kontexte dištančného štúdia. Myslím si, že ak by sme pozvali mladého muža z videa, Viliama, na online hodinu, bolo by to ešte viac motivujúce.

ĽUDIA A NÁRODNOSTI

Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku I.

Zuzana Vetráková, Učiteľka, Stredná odborná škola informačných technológií,
Banská Bystrica, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Triednická hodina, etika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Pracovali sme s témou identity.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Najskôr sme so žiakmi pracovali s technikou "Kvetina identity". Pozrela som si príbeh Sáry a metodický materiál.

Vrátila som sa k predošlej hodine, kedy žiaci pracovali s Kvetinou identity a odpovedali na otázky: kde bývaš, kde si sa narodil, akého si pohlavia, veková kategória, si člen skupiny, tvoja úloha v spoločnosti, tvoja úloha v rodine, tvoje vytúžené zamestnanie, tvoje záľuby, čo vieš. Potom som žiakom vysvetlila, že nie pre všetkých je ľahké odpovedať na všetky otázky.

Pustila som príbeh, postupne, nie naraz. Po každej časti som sa pýtala otázky.

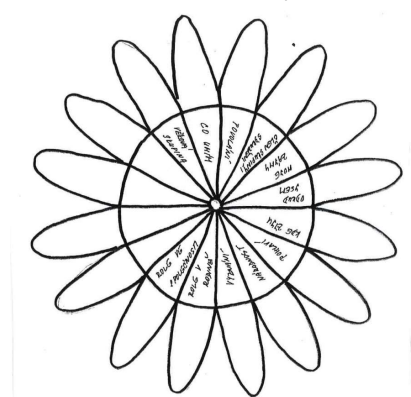
Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Reagovali dobre, vedeli odpovedať. Príbeh samotný ich až tak nezaujal, nakoľko bol potichu a trochu nevýrazne nahovorený. Pomohol im však uvedomiť si, že rozdielnosť je fajn a že nie všetci máme za sebou rovnaké príbehy. Mne to dalo, rovnako ako žiakom, novú metódu učenia.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Odporúčam pripraviť si dobré otázky na zamyslenie pred pustením videa. Napríklad, sme všetci rovnakí? Je dobré byť iný? Ako sa cítite, keď ste iný? Videá pomohli počas vyučovania podporiť rozvoj empatie, kritického myslenia a rozšíriť obzory.

Obrázok: Kvetina identity

Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku II.

Učiteľka, SOŠ služieb a lesníctva Banská Štiavnica, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Cudzí jazyk, telesná, hudobná, výchova, suplovaná hodina

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Príbeh Sáry je podľa mňa pre teenagerov vhodný. Z môjho pohľadu žijú trochu zamotaní v bariérach vizualizácie (hodnotia výzor človeka) a kultúrnych stereotypoch. Keď vo videu vidia mladé, zdravé, sympatické, pekné, múdre dievča rozprávať o jej ťažkom príbehu, sú aj chalani-stredoškolači ochotní prepnúť do módu empatie, a nie posmechu.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Rámcová metodika je dobre spracovaná, vďaka. Pomohlo by, ak by som niekde našla aj odpovede na ponúkané množstvo otázok, nakoľko nemám čas vyhľadávať si zaujímavosti a fakty o situácii v Iráne a celkovo k téme.

Na hodinu som sa pripravila podľa návodu pre úvodnú hodinu z Metodiky, Variant 1, t.j. predstavte si, že by ste museli odísť zo Slovenska.

Prípravné otázky nám veľa času nezabrali. Keď som sa pýtala na ich názor, čo by robili, ak by museli odísť, žiaci reagovali málo alebo povedali, že by nikam nešli. Po vzhliadnutí príbehu sa s nimi dalo lepšie rozprávať, boli otvorenejší, ochotnejší zdieľať názory a dojmy. Takže sa mi viac osvedčili aktivity po pozieraní.

Tento príbeh považujem hlavne pre SOŠ žiakov ako ideálny "úvodný príbeh". Po jeho pozretí a diskusii by som žiakov pripravila na ďalší príbeh, kde bude úlohou zostať citlivý, vnímavý aj k príbehu a skúsenosti, ktorá by bola menej vizuálne atraktívna, nakoľko mladé dievča chlapci komentovali - čiže zamerať sa na obsah a nie vizuál. Takto sa dá časom posunúť od vtipkovania k empatickému počúvaniu.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Pozeranie videa podporilo medzi žiakmi schopnosť vcítiť sa do druhých, pracovať s iným, ako zaužívaným konceptom. Bol to zaujímavý príbeh a podnet na diskusiu.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Táto skúsenosť mi otvorila dvere do sveta "používania" storytellingu" na hodinách. Pozeranie videa podnietilo živú a zaujímavú diskusiu so žiakmi.

Príbeh do vyučovania prináša iný pohľad na stereotypne vnímané a nediskutované témy, možnosť vcítienia sa žiakov, podnet k zamysleniu, možnosť ísť podľa záujmu aj viac do hĺbky.

Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku III.

Petra Višňovská, Učiteľka, Stredná odborná škola pre žiakov s telesným postihnutím, Mokrohájska, Bratislava, Stredoškolíaci

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Etika

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Hlavnou motiváciou bolo využitie príbehu Sára na prezentovanie témy Empatie. Cieľ vyučovacej hodiny bol, aby žiaci vedeli vysvetliť pojem empatie a čo ovplyvňuje empatiu.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Na vyučovaciu hodinu etickej výchovy s obsahovým štandardom Empatia som si pripravila a realizovala nasledujúce metódy, ktoré viedli k aktivite žiakov:

- brainstorming,
- online hlasovanie - menti.com,
- vybrala som príbeh Sára,
- pripravila som reflexiu: Ako sa ti páčila aktivita? Ako sa ti páčilo sledovanie príbehu o Sára? Vcítli si sa do dievčaťa s inou farbou pleti?
- metódu hlasovania cez menti.com - čo by si odkázal Sára?

Žiaci pracovali v skupinkách alebo jednotlivo.

Po hodine nasledovalo využitie dixit kariet na domáce zamyslenie a hľadanie podobných príbehov v okolí alebo na internete.

Vyučovaciu hodinu etickej výchovy s obsahovým štandardom Empatia som začala motivačným brainstormingom, čo znamená slovo „empatia“. Žiaci mohli využiť interaktívnu formu www.menti.com. Počas hodiny mohli anonymne napísať, čo podľa nich je empatia. Po hlasovaní sme si prezreli prezentáciu všetkých odpovedí a zistili sme, že sa najviac opakuje pojem: cit, pocit a vcítiť sa.

Potom som žiakom predstavila Online živú knižnicu a pozreli sme si príbeh Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku. Poprosila som žiakov, aby pozorne pozerali a snažili sa vcítiť do Sára. Po pozretí videa sme diskutovali, ako sa mohla Sára cítiť, čo zažívala, ako vnímala šikanovanie v škole a celkovo, ako sa cítila na novej strednej škole.

Na reflexiu som využila opäť menti.com - hlasovanie. Požiadala som žiakov, aby napísali Sára, čo by jej chceli odkázať. Na záver som sa žiakov pýtala ako, sa im páčila aktivita s príbehom a príkladom, ako vnímajú teraz pojem empatia.

Po hodine nasledovala domáca úloha, čiže práca s dixit kartami - online som žiakom zaslala karty a mohli si vybrať, ktorá vystihuje príbeh Sára a zdôvodniť, prečo. Niektorým žiakom vyhovuje online písomný prejav a napíšu zaujímavé myšlienky, majú pocit anonymity. Ďalej žiaci hľadali podobné príbehy v okolí alebo na internete.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Študenti reagovali veľmi pozitívne, boli ochotní diskutovať o danej téme, zaujal ich hlavne hovorený príbeh, a tiež možnosť online hlasovať na danú tému. Pozitívne hodnotím prepojenie témy Empatie a témy šikany a prezentovanej osobnej skúsenosti SÁRY. Veľmi sa mi páčilo, keď vyslovili, že sa im páčilo prirovnanie o záhrade plných rôznych kvetov. Záhrada s rovnakými kvetmi by bola nudná.

Príbeh dal mojim žiakom zážitok, uvedomenie si významu empatie, premýšľanie o danom probléme - šikany, o živote imigrantov. Prekročenie vlastného myslenia, premýšľanie za hranicami stereotypov.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Forma príbehu mi umožnila prepojiť teóriu a prax, možnosť aktivovať žiakov k činnosti, podporiť vnútornú motiváciu diskutovať na danú tému. Žiaci boli vďaka zaujímavému a interaktívnemu spôsobu aktívni aj na 7. vyučovacej hodine. Práca s príbehom pre mňa znamená využívať alternatívne stratégie vyučovania.

Kolegom by som odporučila dôkladne si prezrieť príbehy vopred. Prípadne spoločne s kolegami diskutovať, ktorý príbeh, ako využiť, pretože učitelia nemajú veľa voľného času. Zdieľanie odporúčaní pre použitie príbehu.

Možnosti využitia príbehov vidím napríklad na anglickom jazyku alebo počas záujmových krúžkov s debatným motívom, prípadne na triednickej hodine.

Práca s príbehom podporuje aktivitu, záujem, vnútornú motiváciu žiakov a kritické myslenie žiakov. Ďalej tiež eliminuje stereotypy v myslení, zjemňuje jazyk, používaný pri rôznych situáciách a ľuďoch. Žiaci sa stávajú vnímavejší, viac počúvajú a snažia sa efektívnejšie riešiť vzniknuté problémy v medziľudských vzťahoch.

Vhodné by bolo týmto spôsobom pracovať aj s rodičmi, pretože vzor rodiča je veľmi dôležitý a niekedy názory a postoje k ľuďom vychádzajú z rodinného zázemia.

Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku IV.

Jakub Píkna, Odborný zamestnanec a sociálny pedagóg, Gymnázium Párovská, Nitra, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Mal som vyhradený čas v rámci vyučovania na preventívne aktivity, teambuilding a diskusiu.

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Vo svojich aktivitách, alebo teambuildingoch, ktoré robievam pre študentov som pracoval s viacerými príbehmi. Najviac asi zarezoval bol príbeh Sáry. Je to príbeh, ktorý nám otvoril množstvo tém a pohľadov - ako napríklad šikana, akceptácia, migrácia, podpora, školský systém, priateľstvá, dôvera, stereotypy atď.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Vyskúšal som si prejsť metodiku sám na sebe, potom s kolegom a nakoniec so študentmi - viacerými skupinami. Samozrejme robil som si poznámky z toho, čo mi napadlo pri počúvaní príbehu a rovnako i v jednotlivých skupinách. Tieto myšlienky alebo postrehy som aplikoval ďalej.

Pre študentov je veľmi dôležité sa ich na začiatku spýtať, ako sa majú, aké majú očakávania zo spoločného stráveného dňa.

Potom som postupoval podľa skvele spísanej metodiky. Na úvod som využil inšpiráciu ako začať s variantom 2, kde si študenti mali predstavovať hovorené slovo - cestu v parku.

Na záver sme prešli k príbehu. Pustil som im video a sledoval som reakcie študentov. Video vyvolalo obrovské množstvo emócií. Po skončení videa som im kládol otázky do diskusie. Študenti mali vyjadriť, čo to v nich vyvolalo, či sa s podobnou situáciou stretli, ako by reagovali, ak by sa to stalo v ich triede alebo čo by odporučili robiť iným, ako predchádzať negatívnej skúsenosti.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Študenti boli pohltení celou témou, no najmä príbehom. O to viac, keď sa niekoľko krát zdôraznilo, že ide o skutočný príbeh, niekoho takmer v ich veku.

Počas úvodnej aktivity - Cesta v parku, bolo prekvapivé, že asi tretina študentov si daných ľudí v príbehu v parku predstavila s rúškom, či respirátorom - čo je spôsobené aktuálnou situáciou, ktorá sa ich natoľko dotkla, že ju majú už aj v predstavách.

Hodina s príbehom žiakom priniesla emócie, kritické myslenie a nové pohľady. Rovnako mali možnosť zistiť a vidieť názory svojich spolužiakov, a to do akej miery môžu a dokážu spolu vychádzať ako kolektív.

Mne to dalo skúsenosť, že práca s príbehom je veľkým obohatením nie len pre študentov, ale aj pre mňa. Nakoľko sa človek v rámci toho môže dozvedieť veci, ktoré by inak vôbec netušil. Rovnako je to príležitosť, ako sa naučiť diskutovať s mladými ľuďmi a budovať dôveru, ktorá je v dnešnej dobe veľmi podstatná.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Kolegom by som odporučil, aby si dali pri prezentovaní záležať. Aby v úvodnej aktivite dali čas a priestor predstaviť si to a nečítali príliš rýchlo. Je potrebné rešpektovať názory žiakov v diskusii a vyhnúť sa poučovaniu. To sa týka najmä starších žiakov. Stačí im dať podnet, diskusiu a rôznorodosť názorov si vedia vyargumentovať sami.

Kolegovia, rovnako ako ja, by sa mali držať role moderátora a viesť žiakov k tomu, že je dôležité sa podporovať, pomáhať a vzájomne akceptovať.

Príbeh prináša na hodinu pestrosť. Vzbudzuje záujem a dokáže motivovať k rôznym činom, napríklad aj k dobrovoľníctvu, či budovaniu silnejšieho kolektívu.

Sára - Ako sa žije dcére iránskych emigrantov na Slovensku V. Janka - Ako sa žije mladej rómskej líderke v rómskej komunite

PaedDr. Jana Pierová, Učiteľka, Základná škola Podsadek, Stará Ľubovňa,
Druhý stupeň - 7.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Triednická hodina, Slovenský jazyk, Zemepis, Občianska náuka/náboženstvo

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Pracujem s rôznymi príbehmi podľa témy, na ktorú sa chcem aktuálne zamerať. Napríklad, deň boja proti šikane, vnímanie vlastnej komunity, finančná gramotnosť na školách a podobne.

Riadila som sa väčšinou témou na Občianskej náuke. Na Slovenskom jazyku sme využili video Janky, aj Sáry, kde žiaci Sáre písali list.

No asi najviac si vyberám príbehy na základe toho, aký problém potrebujem žiakom priblížiť, napríklad, ak sa vyskytne v triede šikana, nečakám na deň proti šikane, ale snažím sa vyhradiť si hodinu práve na riešenie tejto témy. Snažím sa cez výpovede živej knihy žiakom priblížiť, ako sa asi šikanovaný spolužiak cíti. Pretože tomu žiakovi, ktorý šikanuje, to ten, ktorý je šikanovaný, nikdy nepovie.

Pri výbere témy som zvažovala a prihliadala na to, aby obsah témy bol na úrovni vnímania žiakov, aby téma žiakov zaujala a aby si dokázali vytvoriť vlastný názor. Najprv som si musela byť istá, že tieto témy im nebudú cudzie, žiaci im budú rozumieť, ale predovšetkým ich dokážu precítiť.

Na prvej hodine sme sa venovali téme rasizmu, šikany. S témou rasizmu sa žiaci napriek svojmu mladému veku stretávajú vo svojom živote často. Títo žiaci nemajú „nerómskych spolužiakov“, pretože škola sa nachádza v okrajovej časti mesta Stará Ľubovňa v Podsadku, kde žije segregovane viac ako 1200 rómskych obyvateľov. Žiaci nikdy nepocítili diskrimináciu v škole zo strany svojich spolužiakov. S diskrimináciou sa stretávajú bežne na verejnosti, napr. v obchode, u lekára alebo sú len tak častovaní urážkami na ulici od nerómskych obyvateľov.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Na tieto hodiny sa poctivo pripravujem. Najprv si sama video pozriem, uvedomujem si vlastné emócie, a zároveň si uvedomujem, že tieto emócie určite budú pociťovať aj decká. Vtedy dokážem reagovať a tvoriť citlivo aj otázky pre žiakov. Ak je k videu metodická príručka, vždy sa ňou rada nechám inšpirovať.

Pre žiakov som vybrala príbeh Sáry, dcéry arménskych utečencov, ktorí sa prisťahovali na Slovensko. V úvode hodiny, pred začatím práce s videom, si každý žiak vybral jeden obrázok kvetu, ktorý sa mu na prvý pohľad zapáčil. Žiaci si potom posadali na miesto. Za úlohu mali porozmýšľať, prečo si vybrali práve ten svoj kvet. Čo ich na tom kvete upútalo (farba, tvar, vôňa).

Žiakov sme vyzvali, aby svoj kvetok nielen opísali, ale aj skúsili pomenovať. Tým sme v malej miere aktivitu prepojili s učivom vlastivedy a vecného učiva. Žiaci mali najprv trochu obavy, bolo pre nich problémom vyjadriť svoje postrehy v dôsledku slabej vyjadrovacej schopnosti. Žiakov sme povzbudili, pomohli im.

Po tom, ako žiaci odpovedali na otázky týkajúce sa ich kvetov, prešli sme k druhej aktivite - hľadaniu odpovedí, kto je to dievča nalepené vo veľkom kvete na flipcharte. V úvode hodiny sme spozorovali, že žiakov už pri vstupe do triedy upútala fotografia Sáry vo veľkom kvete. Ich zvedavosť

bola viditeľná. Medzi sebou riešili, kto je tým „tmavým dievčaťom“ na fotografii. Keďže týmto žiakom rozumiem, otázky boli konkrétne: „Ko koja romani čhaj? (Kto je to rómske dievča?).“

Žiakov som oboznámila, že budeme spolu pátrať, kto toto dievča je, akej národnosti, koľko má asi rokov, aké pocity asi pociťuje, či ju niečo trápi, či má nejaké problémy a ak áno, aké. Bolo potrebné udržať ich pozornosť a disciplinovanosť, aby hodina neskĺzla iným smerom, pretože chlapci si robili srandu a predvádzali sa pred dievčatami.

Odpovede žiakov na vyššie uvedené otázky sme vpisovali do lupeňov kvetu. Tým sme sledovali spätnú väzbu na to, čo asi trápi týchto žiakov, ako vnímajú tmavšieho človeka, či sa s ním stotožňujú a pripisujú mu svoje problémy, stereotypy. Po zodpovedaní otázok sme so žiakmi prešli k sledovaniu videa o Sáre.

Pri prechodoch medzi jednotlivými aktivitami, sme museli žiakov často usmerňovať a motivovať ich pochvalami a povzbudzovaním, pretože pozornosť žiakov občas slabla a v niektorých okamihoch sa odvrátila iným smerom na úplne niečo iné, čo u žiakov so špeciálnym vzdelávacími potrebami nie je nič zvláštne. Rátali sme s tým, a preto sme vybrali len časti videa, v ktorých sa žiaci dozvedeli odpovede na konkrétne otázky týkajúce sa Sáry.

Sárin príbeh sa žiakom zapáčil, a nakoniec si ju aj obľúbili. Stotožnili sa s jej príbehom neprijatia, s ktorým sa sami často stretávajú. Z videa sa žiaci dozvedeli, že Sára sa prirovnáva ku kvetu veľkej záhrady, a to sme si spoločne so žiakmi vysvetlili. Žiaci pochopili, že aj oni sú súčasťou veľkej záhrady (naša spoločnosť), do ktorej patria.

Nakoniec žiaci, ako gesto prijatia Sáry medzi seba, nalepili svoje obrázky kvetov okolo veľkého kvetu, v ktorom bola nalepená fotografia Sáry. Takto symbolicky žiaci vytvorili záhradu rôznorodých kvetov, ako symbol rôznorodosti ľudí vo svete.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiakom sa tieto hodiny páčia, aj keď začiatky boli trochu ťažšie, kým si uvedomili, že tu nie sú skúšaní, ani sa im nikto nebude smiať, ak vyjadrujú svoj názor. Žiakom sa najviac páči to, že tí, ktorí sa delia s nimi o svoje príbehy, sa neboja povedať nahlas, čo zlé sa im prihodilo. Žiaci sa mi priznali, že oni sa hanbia povedať, čo sa im v ich komunite nepáči. Ale keď napríklad počuli Janku, zrazu sa otvorili a videli aj oni problémy vlastnej komunity a dokázali o nich hovoriť.

Nadobudnuté skúsenosti budeme naďalej využívať vo svojej učiteľskej praxi vo výchovno-vzdelávacom procese, a zároveň aj prezentovaní svojich skúsenosti medzi kolegami. Prvé hodiny prezentovania storytellingu máme úspešne za sebou. Na hospitácii sa zúčastnili aj dve kolegyně, ktoré táto forma výučby ich oslovila. Poskytli sme im krátke školenie s tým, že vyskúšajú takúto vyučovaciu hodinu odprezentovať vo svojich triedach s našou pomocou.

Mne osobne sa tieto hodiny páčia, pretože pre žiakov je to iný druh výučby, na aký sú zvyknutí. Sú viac aktívni, vnímaví, komunikatívnejší aj otvorení, možno práve vplyvom toho, že pochopili, že nie je hanbou hovoriť o svojich pocitoch, prípadne aj problémov.

Keďže učím svojich žiakov skoro všetky predmety, môžem si prehodiť predmet, ako to mne vyhovuje. Preto napríklad, po príbehu Sáry som hneď na ďalšej hodine zvolila slovenčinu a sloh, v ktorom žiaci písali list Sáre. Vždy sa snažím pracovať s daným príbehom celý deň, pretože na druhý deň sa emócie žiakov už vytrácajú a ťažšie sa rozepamätávajú na slová z výpovedí, keďže sú to žiaci so špeciálnymi vzdelávaco-výchovnými potrebami.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

V prvom rade je dobré sa na hodinu pripraviť - príbeh si vypočuť a preštudovať príručku. Zároveň je dôležité byť vnímavý na dané problémy v škole a snažiť sa ich riešiť aj prostredníctvom (Online) Živej knižnice.

Zároveň je potrebné viesť rozhovor so žiakmi na jednoduchej úrovni, dávať im vhodné otázky a také, ktoré sa ich týkajú. Ak sa žiak nechce vyjadriť k nejakej téme, nenútiť ho. Vyberať samozrejme príbehy primerane veku a schopnostiam pochopiť tému. Tu sa odzrkadlí, ako učiteľ pozná svojich žiakov, vie sám usúdiť, čo žiakov trápi, prípadne, aké problémy sa vyskytujú v jeho triede.

Príbeh priniesol do vyučovania emóciu. Cez emóciu žiak dokáže pochopiť mnohé veci, ktoré by pri bežnom vysvetľovaní danej problematiky, napr. šikany, chudoby atď. nikdy nepochopil do takej hĺbky ako cez príbeh.

Som vďačná, že som mala možnosť spoznať, a následne využívať metódu storytellingu cez Online živú knižnicu. Je to pre mňa a mojich žiakov obohatením našich hodín.

Igor - Ako sa žije umelcovi s etnickou prekážkou

Mgr. Petra Zichová, Odborná zamestnankyňa, Základná škola, Na dolinách, Trenčín, Druhý stupeň - 7.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Triednická hodina

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

V deviatom ročníku sme mali žiaka, ktorý sa v rámci jednej hodiny Občianskej náuky začal vyjadrovať rasistické názory voči Rómom. Hovoril o tom, ako sú všetci špinaví, leniví, nechce sa im robiť a všetci ich platíme z našich daní. Preto som sa rozhodla po dohode s triednou učiteľkou priniesť tému národnostných menšín a pokúsiť sa s triedou pracovať a scitlivovať ich v tejto téme.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Najskôr som si pozrela konkrétne video v Online živej knižnici, prečítala som si príslušnú metodiku k videu pre inšpiráciu. Pripravila som si aktivity (Prvý dojem, Dixit karty).

Na začiatku hodiny som položila žiakom otázku: Čo je to podľa nich predsudok voči nejakej skupine ľudí. Po diskusii, kedy žiaci odpovedali, čo si myslia, som využila Dixit karty. Položila som otázku: Ako sa cítia ľudia, ktorí sa musia vysporiadať s predsudkami voči svojej osobe. Žiaci opäť odpovedali a diskutovali o konkrétnych kartách.

Potom som im ukázala obrázok Igora, žiaci mali odpovedať na otázky z aktivity Prvý dojem:

- Ako si myslíte, že sa volá muž na obrázku?
- Z akej krajiny pochádza?
- Z akej rodiny?
- Aké má zamestnanie?
- Je úspešný alebo nie?

Žiaci dávali návrhy a odpovedali na otázky.

Po tejto aktivite som im pustila video o Igorovi. Následne sme rozoberali jeho životný príbeh a premýšľali sme, aké ťažké je prekonávať predsudky ľudí.

Nakoniec sme sa rozprávali o predsudkoch. Žiaci rozoberali príbehy ľudí, ktorých poznali, prípadne osobné skúsenosti (kamarát s homosexuálnou orientáciou, adopcia).

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Téma ich zaujala, aj žiak, kvôli ktorému sme túto aktivitu zaradili, počúval a povedal, že sa na to nikdy takto nepozeral. Žiaci začali na tému nazerať inak, uvedomili si, že za každým príbehom je naozajstný človek, ktorý má city, ktorý často nemá jednoduchý život alebo je nepochopený, čo prežíva, že sa ľudia naňho dívajú cez prsty, aké prekážky dokázal prekonať.

Moja skúsenosť je, že vďaka videám dokážu deti viac vnímať konkrétnu tému a ľahšie rozumejú danej problematike.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Využívať aj aktivity, či už terapeutické karty alebo Dixit karty, prípadne aktivity z metodiky.

Ranya - Ako sa žije žene, ktorá uteká pred vojnou a smrťou

Jana Lešková, Gymnázium L. Stockela, Bardejov, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Občianska náuka

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Študenti si sami vybrali príbeh ženy Ranye, ktorá uteká pred vojnou a smrťou.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Hodinu sme začali otázkou: „Kto som?“. Študentky videli najprv iba obrázok dievčaťa, mali sa zamyslieť nad jej identitou, čím je vytváraná, čo je z nej viditeľné a čo nie. Vysvetlili, prečo si to myslia. Čím je, čo robí rada, ako žije, odkiaľ pochádza. Pozastavili sme sa hneď pri šatke, ktorú brali ako hlavný identifikačný znak. Narazili sme na predsudky a stereotypy, ktoré ovplyvňujú náš pohľad na inakosť. Pracovali sme v skupinách.

Potom sme si pozreli video. Nasledovali otázky ako sa zmenil ich pohľad na Ranyu. Čo nové sa dozvedeli, čo by sa jej chceli opýtať? Rozoberali sme znova pojem identita, domov. Aká udalosť zmenila Ranyi život, s čím všetkým sa musela vyrovnávať na svojej ceste za slobodou. Čo bolo pre ňu najťažšie. Následne sa to študenti pokúsili aplikovať na svoj život. Čo je pre nich ich identita, domov, čo by robili v rovnakej situácii.

Analyzovali sme príčiny vojen a ako im predchádzať. Uvedomili si, že vojna nie je len taká neškodná počítačová hra, ale zasahuje do života hlavne žien, detí. Spojili to s ľudskými právami, aj vymenovali, ktoré boli porušené.

Študentov prekvapil záver, že Ranya nestratila dôveru v ľudí, v dobro, nádej na lepší život.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiaci si chcú takto vedenú hodinu zopakovať. Hodinu hodnotili ako zaujímavú a obohacujúcu. Páčil sa im inovatívny spôsob vedenia hodiny, privítali možnosť zapájať sa. Reagovali citlivo, vnímavovo. Snažili sa nielen vidieť, ale uvedomovať si význam a kontext, silu príbehu.

Dokázali prepojiť vedomosti, ktoré mali, kriticky sa zamýšľali nad súvislosťami a novými informáciami. Vyvolalo to u nich emócie cez osobný príbeh Ranye, aj keď priznali, že to nebolo jednoduché. Pretože nemajú skúsenosť s vojnou, no pri rolavom prenesení sa do Ranye, keď si to spojili so svojimi rodinami, blízkymi a uvedomili si, čomu by boli vystavené, bolo to pre ne jednoduchšie na pocitové uchopenie.

Suzanne - Ako sa žije tínedžerke, ktorá uteká pred vojnou

G.Z., Učiteľka, Stredná zdravotnícka škola Humenné, Stredoškolači

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Občianska náuka

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Mojim cieľom bola komparácia - porovnať život tínedžera v rozdielnych krajinách a porovnať svoj život so životom dievčaťa z video príbehu.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Vybrala som si príbeh Suzanne, ktorý som analyzovala. Príbehy rôznych ľudí porovnávam so svojím správaním a konaním.

V triede je 30 žiakov a ja mám na to 30 minút, preto neexistuje príliš veľa času na experimentovanie. V dnešnej dobe by stačilo mať v triede 20 žiakov, ak chceme diskutovať.

Najskôr sme si spoločne pozreli video príbeh Suzanne z Online živej knižnice. Potom žiaci dostali za úlohu písomne vyjadriť svoje pocity. Následne sme tieto pocity interpretovali a popisovali. Žiaľ, pre krátkosť času v rámci jednej vyučovacej hodiny, som nemohla viac rozvinúť prácu s týmto príbehom.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Toto sú reakcie mojich žiakov:

1. Vyvolalo to vo mne veľmi zvláštny pocit. Suzanne to mala veľmi ťažké. Som rada, že žijem v tejto krajine, kde vojny nie sú a ja nemusím utekať z domova.
2. Tento príbeh ma poučil o tom, že sa máme tešiť z toho, čo máme. Bolo to smutné, že dievča v našom veku zažilo niečo také hrozné. V tomto prípade by som jej určite rada pomohla, pretože život je len jeden a nikto by ho nechcel prežívať takto smutne. Vyvolalo to vo mne ľútosť voči ľuďom, ktorí toto zažívajú alebo zažili. Som rada, že žijem na Slovensku a nezažívam to, čo Suzanne. Uvedomujem si, že čo je dnes, nemusí byť aj zajtra.
3. O migrantoch, utečencoch som počul, ale nikdy som nevedel, čo za tým je. Tento príbeh u mňa vyvolal smútok. Smútok preto, že aj v 21.storočí musia ľudia utekať zo svojich domovov z dôvodu rôznych politických systémov.
4. Bol to pre mňa veľmi silný príbeh. Mnohí by to v jej veku nezvládli. Muselo to byť fyzicky a psychicky náročné. Páčilo sa mi u tejto dievčiny, že aj keď nemá ľahký život, bojuje. Chce byť vzdelaná, múdra, úspešná. Uvedomila som si, že my máme pred sebou mnoho možností vzdelávať sa a nevyužívame to. Žijeme si ako v bavlnke a aj tak sa sťažujeme. Buďme vďační za to, čo máme.
5. Tento príbeh vzbudzuje vo mne mnoho otázok. Ako môže niekto tak hrozne trpieť? Prečo sa krajiny medzi sebou nemôžu dohodnúť? Život nám mnohokrát hádže polená pod nohy. Tak prečo si ich hádzeme medzi sebou. Avšak otázky nie sú to jediné, čo tento príbeh vo mne vzbudil. Je to aj vďačnosť. Som šťastná, že som vyrastala a stále žijem v úžasnej krajine. Je to silný príbeh. Suzanne má môj obdiv.
6. Moje pocity, po tom, čo som videl a počul, sú zmiešané. Ja osobne si neviem predstaviť, ako by som takúto situáciu zvládol a či by som ju zvládol. Suzanne má môj rešpekt.

7. Chcela by som byť aspoň trochu taká silná ako Suzanne. Obdivujem ju, rada by som ju raz stretla.
8. Veľa ľudí sa v dnešnej dobe sťažuje. Málokto si uvedomuje že to najhlavnejšie už má. Rodinu, domov, zdravie.
9. Dúfam, že takúto situáciu nezažijem. Nevieť si predstaviť spať v chladnej noci pod hviezdami, byť hladná, smädná, nevedieť kam ísť.

Táto skúsenosť žiakom priniesla uvedomenie si, že nie každý má rovnaké podmienky pre život. Využila som to v predmete občianska náuka pri téme štát.

Príbeh dal žiakom motiváciu. My žijeme na Slovensku, niekto žije v Sýrii a každý má iné podmienky pre svoj rozvoj.

Mne to umožnila spoznať reakcie študentov na tento príbeh. V prvom rade išlo o emócie a súcit.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Každý vyučujúci nech si vopred určí, aký cieľ sleduje. Príbeh prináša do vyučovania určite emóciu a súcit s človekom. Žiaci majú problém počúvať iných, ale desaťminútový životný príbeh ich zaujme.

Interpretovať svoje pocity je tiež náročné. Sledujem tým aj rozvíjanie slovnej zásoby. V čase dištančnej výuky sa obmedzili komunikačné schopnosti. Vždy zvažujem, aký príbeh, v ktorej triede a pri akej téme použijem. Tento som zvolila preto, lebo som sa s takými deťmi stretla pri vyučovaní slovenčiny v Záchytnom tábore.

Hind - Dievča, ktoré utieklo za slobodou

Učiteľka, Spojená škola - SOŠ pôdohospodárska a veterinárna,
Stredoškooláci

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Občianska náuka/náboženstvo

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Príbeh o Hind som vybrala, pretože sme sa na hodine občianskej náuky venovali téme základných ľudských práv a slobôd. Chcela som preto využiť video, ktoré by sa tejto problematike dotýkalo. Zároveň však bolo pre mňa dôležité, aby sa žiaci vedeli s osobou z videa stotožniť. Rozhovor s Hind, čiže pätnásťročná dievča, bolo pre mňa v tomto prípade jasnou voľbou, pretože žiaci, s ktorými sme látku preberali, boli prváci na strednej škole, teda vekovo približne zodpovedali Hind.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Príprava zahŕňala vyhľadávanie a overovanie si informácií o základných ľudských právach, ich delení, základných dokumentoch a organizáciách, ktoré sa zaoberajú ich chránením.

Tejto problematike sme sa venovali na dvoch vyučovacích hodinách. Na prvej hodine mali žiaci k dispozícii prezentáciu a video o ľudských právach a ich zneužívaní vo svete s následnou diskusiou. Na druhej hodine sme na to nadviazali, ale prešli sme na konkrétne príklady, ich porušovanie v minulosti aj súčasnosti, na záver bola pripravená konkrétna ukážka zo života mladého človeka - video o Hind.

Žiaci mali na začiatok k dispozícii prezentáciu, kde boli uvedené informácie o základných ľudských právach a slobode. Mali k dispozícii príklady a video, kedy v minulosti dochádzalo k porušovaniu týchto práv, napr. vojna, otroctvo, terorizmus, náboženská a kultúrna diskriminácia.

Na hodine sme sa venovali diskusii na túto tému, následne sme si pozreli video o Hind a nadviazali naň aktivitami. Žiaci si mali uvedomiť, prečo Hind uteká zo svojej krajiny, aké práva boli v tomto prípade porušené, prečo prišla práve do Európy. Následne bola využitá aj aktivita z metodiky Príkladu dobrej praxe - práca s videom.

Žiaci odpovedali na rôzne otázky, medzi nimi aj na príklady otázok z metodiky. Najprv sa žiaci nad otázkami zamýšľali samostatne, potom o nich diskutovali vo dvojici a na záver sme si ich prešli spoločne.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Medzi žiakmi sa po dopozieraní videa rozprúdila diskusia. Žiaci prejavovali záujem o jej život, súcili s ňou, prejavovali obdiv za to, čo dokázala a zvládla.

Žiaci sa zamysleli nad tým, čo je pre nich samozrejmosťou. Niektorí si začali uvedomovať, že pre nich bežné veci, napríklad posteľ, spánok, jedlo, je niečo, čo nemusí byť pre iných bežné. Tiež, že majú možnosť sa slobodne rozhodovať a nemusia utekať pred nepokojmi v krajine, a to, že v iných krajinách takto žijú ľudia aj v tejto dobe dlhodobo.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Vďaka tejto skúsenosti som zistila, že sa žiaci vedú kriticky zamýšľať nad udalosťami vo svete a vedú si uvedomiť svoje šťastie a hodnoty.

Kolegom by som odporučila, aby žiakov pri jeho púšťaní uviedli do kontextu a spoločne si povedali, prečo sa o tom budeme rozprávať a aký to má súvis s hodinou. Je to možnosť nahliadnuť do života, ktorý je pre žiakov nepredstaviteľný. Vidieť, že pre nich neskutočné príbehy, sa môžu odohrávať a odohrávajú sa aj ich rovesníkom v iných krajinách.

Príbeh vniesol do hodiny vyvolanie pocitov, emócií a otázok, ktoré by pri samotnej výuke zrejme z hodiny nevzišli. Posilnilo to kritické zamyslenie sa nad dňami vo svete.

Hisham a Doaa - Ako sa žije rodine na úteku pred vojnou

Učiteľka, Súkromná základná škola, Ždaňa, Prvý stupeň

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Etika, Zemepis

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Stretávame sa s utečenkou, a práve na tomto príklade, sme sa vedeli s deťmi porozprávať aj o jej príbehu.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Pozrela som si video vopred. Pripravila som PC, mapy, otázky.

Opýtala som sa detí, či by ich takéto video zaujalo. Odpovedali kladne. Stručne som im povedala, o čom asi príbeh bude. Pozreli sme si video a následne začala diskusia:

- Prečo vlastne museli z krajiny odísť?
- Aké mali pocity?
- Bolo podľa vás ľahké rozhodnúť sa odísť a opustiť krajinu, v ktorej vyrastali a žili?
- Aké majú pocity v novej krajine?
- Podarí sa im ešte niekedy skontaktovať tých, ktorí ostali v krajine?
- Akú dlhú cestu museli prekonať?

Ukázali sme si to podrobne na mape.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Príbeh sa deťom páčil. Rozpútala sa veľká diskusia. Deti mali zaujímavé otázky. Žiakom to pomohlo uvedomiť si, že stále sú krajiny, kde prebiehajú boje, boje o holý život.

Mne to prinieslo zaujímavé reakcie našich detí. Niektorí ma prekvapili svojou empatiou. Išli sme von a užívali sme si krásy nášho slobodného života, bez vojny. Diskutovali sme, ako sa museli oni s dieťaťom pri úteku schovávať. Premýšľali sme, kde by sme sa asi schovali a podobne.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Ukázať deťom akú cestu museli prekonať. Keď to videli na mape, tak im to prišlo nemožné. Tento príbeh priniesol do vyučovania empatiu, vnímanie problémov druhých, ako aj vnímanie svetových problémov.

Venus - Ako sa žije migrantke na Slovensku? a

Zuzana - Ako sa žije Slovenke, ktorej dcéra je polovičná Indka? I.

Lena Theodoulides, Odborná asistentka, Ekonomická fakulta UMB, Banská Bystrica, Vysokoškolační

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Odborný predmet

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Seminár o rôznorodosti: aké podoby má rôznorodosť, aké máme predsudky a stereotypy

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Pripravila som konkrétny on-line seminár cez MS Teams, ktorý nadväzoval na prednášku o "Diverzity" - kultúrne rozdiely, stereotypy a predsudky.

Na predchádzajúcom seminári sme diskutovali o stereotypoch, oboznámila som ich s výsledkami výskumu v rámci EÚ - Borgusova škála. Študenti si mali pozrieť na sociálnych sieťach rôzne blogy, správy, v ktorých sú nenávisťné komentáre na tému migranti, cudzinci, Rómovia, LGBTI. Svoje príspevky vložili do úložiska s názvom „Nenávisťná knižnica" deň pred seminárom.

Z Online živej knižnice som vybrala dve videá, ktoré sa týkajú migrácie a iných predsudkov. Videla som, že veľa nenávisťných príspevkov sa týkalo Rómov. Vybrala som druhé video o Zuzane a jej dcére, pretože ich príbeh ukazuje, ako často kvôli predsudkom negatívne vnímame osobu, ktorá nepatrí medzi „bielu väčšinu", pričom vôbec nemusí ísť o Rómku.

Na začiatku som uviedla cieľ: pozrieť sa na predsudky, stereotypy z dvoch uhlov pohľadu. Začali sme tzv. „Nenávisťnou knižnicou". Spýtala som sa študentov, či bolo ťažké nájsť „nenávisťnú" správu, a tiež kde ju hľadali. Odpovedali, že to vôbec nebolo ťažké, že na sociálnych sieťach je toľko nenávisťi, že je z čoho vyberať. Ak uvádzali zdroje, išlo o web stránku LSNS, Zem a vek a Facebook.

Pustila som im obidve videá za sebou. Po dopozieraní som sa spýtala:

- Nad čím sa zamýšľajú? Čo prvé im napadne po zhladnutí?
- Boli Venus a Zuzana negatívne voči spoločnosti a voči Slovensku?
- Ako vnímajú život rôznych menšín na Slovensku?

Potom sa rozdelili do menších skupín po štyroch, aby sa diskusia lepšie rozprúdila, pretože cez online seminár ide diskusia a interakcia ťažšie. Spýtala som sa, či aj oni majú osobnú skúsenosť s "inakosťou". Odpovedali, že áno, napríklad cudzinec z Afriky v Šali - pripadal si ako atrakcia, kamarát z komunity LGBT.

Študenti sa budú aj na druhom seminári vyjadrovať k inakosti. Budú analyzovať argumentačné fauly z „Nenávisťnej knižnice", ako aj svoje kognitívne skreslenia v kontexte s príbehmi zo Online živej knižnice.

Na záver napíšu odkaz nejakej osobe z komunity "inakosť".

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Študenti boli veľmi emotívni/e, jednej študentke sa až triasol hlas, niektorí len povedali "uf". Komentovali množstvo nenávisťných správ na sociálnych sieťach, a potom, ako navštívili rôzne konšpiračné zdroje im začali prichádzať ďalšie články. Začali si uvedomovať ako často „mainstreamovo“ uvažujú a vnímajú svet okolo. Uvedomili si, ako sa im dobre žije.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Použiť najskôr prvý príbeh a hneď o ňom diskutovať. Až potom si pozrieť druhý príbeh.

Príbeh priniesol na hodinu veľa emócií a iný spôsob učenia, než na aký sú študenti na VŠ zvyknutí. Boli prekvapení nad takouto formou seminára.

Využitie formy vzdelávania vo forme príbehu a vypočutie si niekoho osobnej skúsenosti je omnoho silnejšie ako rozprávať o rôznorodosti, inakosti len všeobecne. Príbehy veľmi dobre korešpondovali s mojou predstavou - iným spôsobom sa „ocitnúť v koži“ osoby, ktorá nie je „biela väčšina“.

Určite by som rada vyskúšala aj príbeh, ktorý má vypracovanú metodiku, keďže tieto dva nemali.

Zuzana - Ako sa žije Slovenke, ktorej dcéra je polovičná Indka? II.

Vysokoškolská učiteľka, FSV UCM v Trnave, Katedra politických vied, Trnava, Vysokoškoláci

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Odborný predmet, Národná a občianska identita

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Na predmete pracujeme okrem iného s mýtmi a predsudkami postavenými na vnímaní inakosti, a nakoľko sa príbeh týka Slovenky, bolo to pre študentov adresnejšie a zrozumiteľnejšie.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Študentov som pripravovala na tému už niekoľko stretnutí pred tým, na rôznych príkladoch, samotnej aplikácii príbehu predchádzala role play na odlišnosti v živote. Danú tému sme rozoberali na troch hodinách.

Úvod - na teoretickej báze sme si zopakovali, že otázka osobnej i národnej identity je o vnímaní binarity, resp. prácou s binárnou opozíciou pojmov („my vs oni“), ako sú na tomto postavené mýty a predsudky, ktoré sú súčasťou našich životov a majú obrovský vplyv na súčasnú politiku. Študenti nadviazali na rozprávania o inakosti v ich rodine a o identite ich rodín z minulých stretnutí.

Nasledovala **role play** aktivita (hranie rolí), zameraná na nerovnosti v súčasnej spoločnosti. Každému bola priradená nejaká rola:

- dievča na strednej škole s vyučovacím jazykom maďarským,
- rómske dievča,
- slovensky hovoriaci mladý človek, ale nepočujúci
- s iným hendikepom,
- chlapec utečenec, ktorý žije momentálne v migračnom zariadení
- dievča zo Sýrie/Vietnamu a podobne, ktoré žije legálne so svojou rodinou na Slovensku

Čiže pracovali sme s mixom typických slovenských príkladov inakosti a tých tzv. exportovaných príkladov, ktorých cieľom je poukázať na rôznorodosť bariér a predsudkov medzi nami. Situácie, ktoré si mali študenti v rámci svojej role predstaviť (zahrať), boli z každodenného života. Napríklad: žijem život, aký chcem a raz môžem žiť život, o akom snívam.

Keď sme na potom diskutovali, na čo sme prišli, mnoho študentov si opravilo svoje pôvodné odpovede. Uvedomili si predsudky a nedostatok svojej empatie potrebnej na vcítenie sa do role. Dôležité je, že ku korekcii dospeli aj na základe zvyšku skupiny (personifikácii).

Potom nasledoval príbeh Slovenky, ktorá na Slovensku vychováva nie celkom „slovenské“ dieťa. Úloha pre študentov: počas počúvania príbehov si robili poznámky, ktoré ich zaujali a pri ktorých si uvedomili, že aj oni by na dané situácie mali rovnaký názor.

S týmto príbehom ešte budeme pracovať na ďalších stretnutiach, a to v súvislosti so vzťahom Slovákov k menšinám, ktoré sú tradičné a ktoré sú na Slovensku nové. Na základe tohto budú študenti na ďalšej hodine formulovať piliere národnej identity Slovenska.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Od nezáujmu v niektorých prípadoch, od nepochopenia a nedostatku empatie vcítiť sa do role iného človeka až po živú diskusiu. Táto skúsenosť študentov primäla premýšľať nad tým, ako sa slovenská spoločnosť mení pod vplyvom globalizácie, a kde sa asi Slováci nachádzajú.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Tieto príbehy mi umožnili nahradiť a nehovoriť o vlastných životných skúsenostiach, a tým priniesť väčšiu profesionalitu do vyučovania. Kolegom odporúčam pripraviť skupinu vopred na túto aktivitu - postupne a po častiach na rôznych predchádzajúcich stretnutiach a byť pripravený i na nepochopenie.

Eva Mosnáková - Žena, ktorá prežila holokaust

PaedDr. Jakub Bučko, učiteľ, Základná škola Tulipánová, Nitra,
Druhý stupeň - 7.-9. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom? Dejepis, Občianska náuka/náboženstvo

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Používam príbeh pani Evy Mosnákovej, ženy, ktorá prežila holokaust počas 2. svetovej vojny (link: <https://www.youtube.com/watch?v=VasZ1PAfNto>). Je to ňou prerozprávaný príbeh zachytený počas cca 21 min. videa (vhodná minútáž pre účely vyučovacej hodiny). Následne zostáva čas na prácu s videom spolu so žiakmi.

Na hodinách dejepisu, príbeh formuje u žiakov empatiu, zároveň predstavuje realitu danej doby. Na hodinách občianskej náuky predstavuje celý rad obmedzovania ľudských a občianskych práv v danej dobe.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Na hodinu som sa pripravil výberom vhodného príbehu so zreteľom na korešpondujúci obsah a mieru možnej vnímavosti u žiakov. Premýšľal som nad tým, ako vhodne viesť diskusiu po odznení videa a pripravil som skupinové aktivity pre žiakov.

Na začiatku som predstavil tému hodiny a jej cieľ. Využívajúc projekt Oral history - Svedkovia z obdobia neslobody som predstavil holokaust človekom, ktorý ho naozaj prežil, prostredníctvom 21 minútového videa p. Evy Mosnákovej.

Po odznení videa, s často emotívnymi pasážami, sme sa pustili so žiakmi do diskusie. Pýtal som sa na ich pocity, nabádal som ich, aby si skúsili predstaviť, aké pocity mohla daná pani prežívať v jednotlivých fázach života a pod.

Následne sme realizovali krátku skupinovú aktivitu zážitkovou formou. Žiaci sa postavili do kruhu, čelami od seba a zavreli oči. Asi polovici žiakov som prilepil na čelo malý lepiaci papierik jednej farby. Piatim inej farby, trom opäť inej farby a iba jednému žiakovi inej farby (tomu, kto sa javil najviac v zmysle, že sa ho táto téma netýka).

Následne mali otvoriť oči, pozrieť sa na seba a bez slov sa poskupinkovať podľa farieb na čele. Po čase samozrejme ten jeden ostane sám po niekoľkých odmietnutiach druhými skupinami. Hodina končí, keď sa učiteľ žiaka spýta, ako sa cítil, keď bol druhými stále odmietaný pre nejakú farbu na čele. Popísané negatívne emócie sa učiteľ snaží premostiť na dejinné obdobie Židov a iných znevýhodnených počas holokaustu. S týmto vnímaním žiakov končí hodina.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Živo, aktívne, s vnímaním pocitov druhých, rozvoj empatie.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Vhodnými metódami sa dajú dosiahnuť afektívne ciele aj v takej ťažkej téme ako je holokaust. Kolegom odporúčam realizovať aj nasledovné formy a metódy práce, inak príbeh nedosiahne svoj cieľ. Príbeh prináša do vyučovania lepšie plnenie efektívnych cieľov, zážitkovosť, autenticitu a rozvoj empatie.

ADOPCIE

Natália - Ako sa žije adoptovanej Rómke v nerómskej rodine I.

Mária B., Učiteľka, ZŠ v Ľutíne, okr. Sabinov, Prvý stupeň a druhý stupeň - 5.-6. ročník

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Triednická hodina, Slovenský jazyk, Telesná, hudobná, výtvarná výchova, Prax

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Moji rodičia si adoptovali 3-mesačnú Danku a ako 2-ročnú si ju zobrala babka. Zostalo ich sedem detí, keď im mamka zomrela. Ich otec František sa už neoženil. Moja priateľka má tiež deti z detského domova a pracuje ako profesionálny rodič.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Vytlačila som si fotku Natálie a urobila som 20 kartičiek. Pripravila som si hry: Štartovacia čiara, Áno- Nie a Brainstorming.

Na ďalšej hodine sme pokračovali v tajničke s názvom ADOPCIA a metódou KWL - Čo viem? Čo by som chcel vedieť? Čo som sa naučil o adopcii?

Vyučovacie hodiny som zamerala na tvorivosť, prácu vo dvojici a prácu v skupine. Zahrali sme si rolové hry, inscenáciu - náhodné stretnutie na ulici: A - ujo, čiže strýko Natálky, B - kamarátka zo škôlky, C - s obľúbenou kreslenou postavou

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiaci najprv pracovali nesmelo, no potom sa im to zapáčilo. Naučili sme sa ohodnotiť hodinu:

1. Lúskanie ak sa mi to páčilo
2. Plieskanie - komu sa menej páčilo
3. Dupanie - komu sa nepáčilo

Žiakom to prinieslo novú skúsenosť, poznanie a nové informácie, ktoré ešte nepoznali. Ja osobne som objavila v deťoch nové možnosti, nové reakcie a radosť z hry. Učili sa, ani o tom nevedeli. Všetky fázy vyučovacieho procesu boli pre nich zaujímavé. Naučili ma, že niekedy stačí - "Vytvoriť problémovú úlohu".

So staršími žiakmi z 5.A a 6.A sme pracovali s mottom: "Som rada, aká som. A keď sa niekomu nepáči, je to jeho problém." Určovali sme slovné druhy. Do procesu sa zapájali aj slabší žiaci, lebo pracovali v skupine. Nové metódy priniesli radosť a potešenie.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Odporúčam, nech sa neboja ísť do nových vecí a metód, možností a príbehov. Je to náročnejšie na prípravu pre učiteľa, ale výsledok stojí za to.

Všetky príbehy sú veľmi emotívne. No ja som bola prekvapená, že naši žiaci poznali rómsku hymnu - Dželem, dželem. Spievali sme si ju a púšťali ešte pár dní. Prináša novú radosť z učenia, nové pohľady na veci a udalosti, nové možnosti bádania a spoznávania.

Pracovali sme aj s príbehom Mirka - príbeh matky, ktorej dieťa bolo šikanované. A príbeh Sandry - rómskej mamičky, ktorá sa nikdy nevzdáva a dáva veľa lásky svojim deťom.

Natália - Ako sa žije adoptovanej Rómke v nerómskej rodine II.

Renam, Učiteľka, Súkromná spojená škola Biela voda, Kežmarok,
Stredoškolíci

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Občianska náuka/náboženstvo

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Vybrala som Natáliin príbeh, lebo ma oslovila téma jej príbehu a jej emócia, nakoľko máme v triede žiakov, ktorí majú skúsenosti s deťmi umiestnenými v detských domovoch. Chcela som ukázať žiakom, že aj deti z detských domovov majú šancu prežiť život v šťastnej náhradnej alebo adoptívnej rodine. Natáliin príbeh som vybrala preto, lebo zapadol do preberanej témy občianskej náuky, kde sme sa rozprávali o úplnej, neúplnej a náhradnej rodine.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Pred hodinou som si príbeh vypočula a následne som k nemu zvolila vhodnú aktivitu pre žiakov. Na začiatku hodiny som žiakov oboznámila s témou vyučovacej hodiny a jej cieľmi. Vysvetlili sme si základné pojmy, ktoré zaznejú vo videu a povedali sme si niečo málo o rómskej kultúre.

Predstavila som im projekt Online živej knižnice a spoločne sme si pozreli Natáliin príbeh. Po jeho pozretí sme urobili aktivitu s názvom „Štartovacia čiara“.

Žiaci sa do nej ochotne zapojili a táto hra im pomohla pochopiť, že v živote nemáme rovnakú východziu pozíciu, teda štartovaciu čiaru. Následne sme hodinu zakončili otázkami, odpoveďami a diskusiou o Natáliinom príbehu.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiaci boli nadšení z Natáliinho príbehu. Počas hodiny boli veľmi aktívni a na moje prekvapenie aj veľmi zhovorčiví. Hodina sa im veľmi páčila.

Získali prehľad o pocitoch a vnímaní adoptovaného človeka, a tak sa doňho vedľa lepšie vcítiť.

Mne táto skúsenosť priniesla väčšie pochopenie rodiny, v ktorej sa nachádza adoptované dieťa alebo deti.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Kolegom odporúčam, aby s príbehom pracovali veľmi opatrne a ľudsky a aby mali pre žiakov už vopred pripravené otázky k téme a k príbehu.

Téma priniesla viac empatie, porozumenia a informácií o neúplných a náhradných rodinách so živým príkladom Natálie.

Natália - Ako sa žije adoptovanej Rómke v nerómskej rodine III.

Daniela Richterová, Učiteľka, ZŠ Grundschule Medzev, 2. stupeň 7.-9. roč.

Na akých hodinách ste pracovali s týmto príbehom?

Triednická hodina

Čo Vás viedlo k výberu práve tohto príbehu?

Charakter cieľovej skupiny žiakov – jedná sa o národnostne zmiešanú triedu (slováci, karpatskí nemci, rómovia), ktorá sa nachádza na škole s nadpolovičnou väčšinou žiakov, pre ktorých je materinský jazyk rómština. Potreba zcitlivieť žiakov na inakosť.

Ako prebiehalo využitie príbehu na hodine?

Popozerala som si viacero príbehov so živými knihami, ktoré mali rómsky pôvod. Následne som preštudovala metodiku k vybranému videu, zadefinovala som si, ktorý úsek videa použijem a pripravila si hrubý náčrt priebehu plánovanej hodiny.

Na úvod som triede premietla na plátno fotku Natálie, keď bola ešte dieťaťom (printscreen z videa 8:05). Požiadala som žiakov, aby v dvojiciach sa zhodli a zaznamenali si odpovede na otázky:

- Odkiaľ asi pochádza dievča na obrázku,
- Aký je jej pôvod (etnicita, národnosť),
- Aké asi bude mať povahové vlastnosti? (dobré/zlé).

Požiadala som vybraných žiakov, aby prišli napísať po stranách tabule 2-3 dobré/zlé povahové vlastnosti/schopnosti, na ktorých sa zhodli. Žiaci napísali: hlučná až ukričaná, temperamentná, nevie dobre po slovensky, pekne spieva.

Následne som žiakom uviedla príbeh o Natálii – adoptovanej Rómske v nerómskej rodine. Presvedčila som sa, či všetci žiaci rozumejú konceptu „adopcia“.

Premietla som na plátno úsek príbehu o Natálii (od 7:22- 10:05). Položila som žiakom otázky:

- O akých problémoch hovorí Natália? (ľudia ju neprijímali medzi seba, robili jej zle, nadávali jej)
- V akých prostrediach sa ako Rómka kvôli svojmu vzhľadu stretla s odporom ostatných ľudí? (rodina, verejnosť – v obchode, v škole/škôlke, na internete... proste vo všade)

Vyzvala som následne žiakov, aby sme opäť odpovedali na otázky zo začiatku hodiny. Tentokrát spoločne a ústne. Výsledok: Natália vôbec nie je ukričaná, ani hlučná, je primerane temperamentná a hlavne veľmi trpezlivá, pretože dokáže ovládať svoj odôvodnený hnev, vie veľmi dobre po slovensky a o speve nevravela nič.

Odpovede, ktoré sme mali napísané na tabuli pred zhladnutím videa sme škrkli a napísali pod to veľkými písmenami slovo PREDISUDKY.

Položila som ďalšie otázky žiakom:

- Prečo sú predsudky nebezpečné?
- Prečo nás zraňujú a prečo sú nefér voči jednotlivcovi?
- Ako zvláda Natália predsudky? (Snaží sa byť silná, vie, že to musí zvládnuť sama, že koniec-koncov to nie je jej problém, ale problém ľudí, ktorí na základe predsudkov rozmýšľajú/konajú.)
- Ako môžeme bojovať my proti predsudkom? Zhodli sme sa so žiakmi na zopár návrhoch, ktoré sme si následne napísali na plagát, ktorý sme nalepili na nástenku v triede. A to:

- nepoužívať nadávky, urážajúce slová, či né nevhodné poznámky, ktoré odkazujú na etnicitu človeka (napr. cigán, butatóth, manták)
- nemlčať, ale vystúpiť z radu a zastať sa utláčaného medzi rovesníkmi, ak podobné nadávky budeme počuť
- správať sa voči všetkým ľuďom s rešpektom bez ohľadu na ich vzhľad, pôvod...

Na ďalších triednických hodinách sa budeme viac zaoberať rómskou kultúrou a jazykom. Pôvod Rómov, dejiny Rómov na Slovensku (holokaust), o hymne, o vlajke rómov a pod. Aby sa žiaci naučili viac *faktov* o Rómoch, začali chápať Rómov ako svojbytnú etnickú skupinu rovnocennú s ostatnými menšinami na Slovensku a vedeli argumentovať proti predsudkom.

Ako žiaci reagovali a čo im priniesla táto skúsenosť?

Žiakom sa aktivita páčila. Rómski žiaci sa v tom videli, dávali aj príklady, kedy sa ku nim niekto nezachoval dobre, pretože videli, že sú Rómami.

Čo by ste odporučili kolegom, kolegyniam pri práci s týmto príbehom?

Ďakujem, že som mohla a mám prístup do Online živej knižnice. Potrebujeme s deťmi pracovať. Skúseností s podobnými témami, máme až až.

Snažila som sa v „mojej“ piatackej národnostne zmiešanej triede viesť deti k tomu, aby nenazývali rómskych spolužiakov „cigánmi“, lebo to má hanlivé konotácie. Podobne, ako si nemajú nadávať do „butatóthov“ či „mantákov“. Väčšina Slovákov ani nevie, že to pôvodne nie je nadávka, ale prezývka karpatských nemcov na Slovensku.

Neviem si zvyknúť na to, keď napríklad počujem vtipy o „cigánoch“. Ako sa týmto deťom bude žiť v takom prostredí, vychovávať svoje vlastné deti, pracovať, ak tu vôbec niekedy nájdu prácu (vysoká miera nezamestnanosti spolu s nálepkou „cigán“). Pritom ide o zdravé, krásne deti, „intaktné“, ktoré majú aj to šťastie, že pochádzajú z „dobrých“ rodín, čím myslím nepoznačených chudobou, ktorá tu dýcha na krk mnohým.

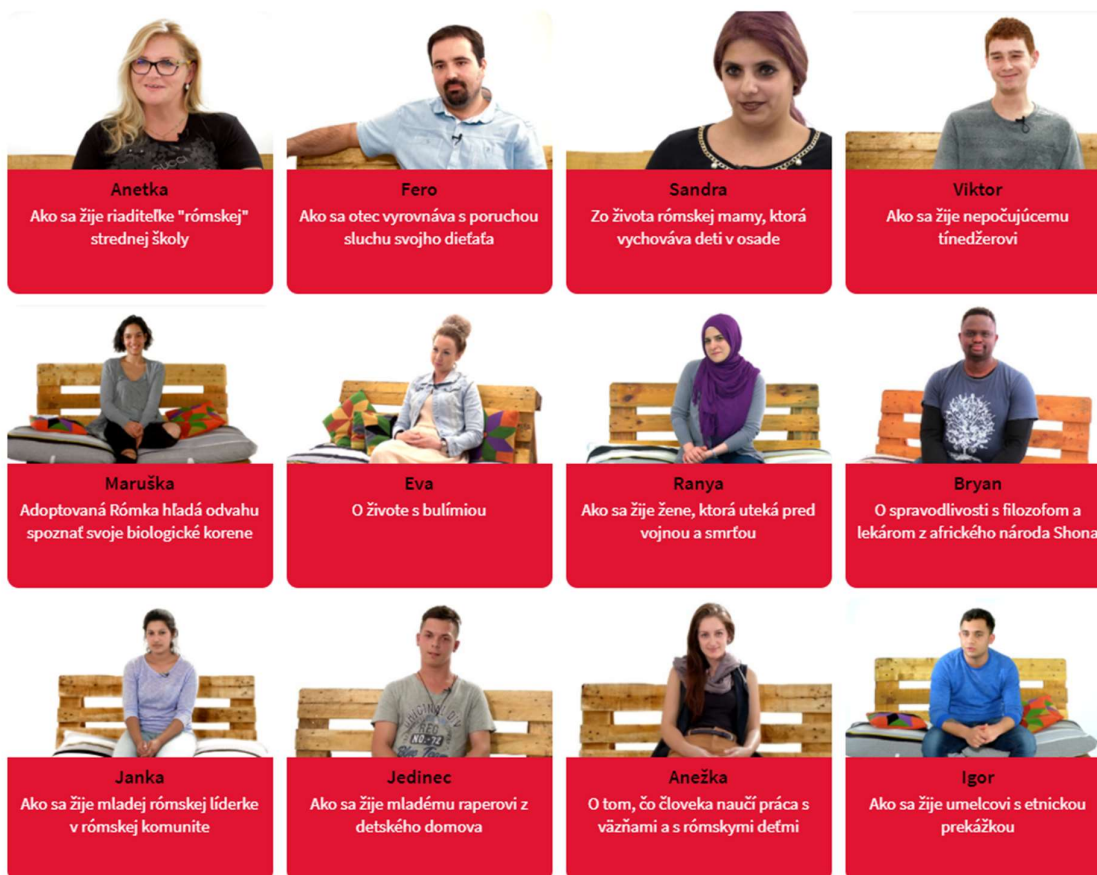
Na Slovensku je nevraživosť voči Rómom normou alebo prinajmenšom, je takáto nevraživosť väčšinovou komunitou ticho akceptovaná, čo z podobného správania vytvára celospoločenskú normu. Ak chceme zmenu, bude sa musieť zmeniť zmýšľanie v spoločnosti. A to je beh na strašne dlhú trať. Ale môžeme začať ako učitelia - jednotlivci aspoň v školách.

Kolegom odporúčam dobre sa argumentačne vyzbrojiť. V triede som musela čeliť výhradám žiakov, že by Natália bola „rovnaká ako všetci ostatní Rómovia z osady“, že by sa predsudky stali oprávnenými, ak by vyrastala medzi nimi. Treba poukázať, že opäť v ich argumente sú predsudky, že jednotlivca musíme hodnotiť na základe jeho samého, nie jeho výzoru/pôvodu. Predsudky nie sú pravidlá bez výnimiek a napáchajú vždy viac škody než „osuhu“ nášmu lenivému mozgu, ktorý si predsudkami chce realitu „zjednodušiť“, čím ju pokrúti. Príp. by som odporučila žiakom na ďalších hodinách ukázať aj príbeh o Sandre – Zo života rómskej mamy, ktorá vychováva deti v osade.

Príbeh prináša do vyučovania jedinečného reálneho človeka, nevytvára múr medzi teóriou a praxou. Deti sú veľmi vnímavé na detaily živého človeka/príbehu, sú ním zaujaté, pozorné. Oveľa lepšie sa cez príbeh na niečo poukazuje, deti si to lepšie zapamätajú.

Online živá knižnica

Ak Vás zaujali príbehy z Online živej knižnice,
ďalšie si môžete pozrieť na portáli: www.onlinezivakniznica.sk.

Online živá knižnica je inovatívny vzdelávací portál,
vďaka ktorému sa učíme lepšie
porozumieť situácii a potrebám ľudí z rôznych zraniteľných skupín.

Pre prístup k videám v Online živej knižnici
je potrebné sa bezplatne zaregistrovať.

Chránime tým výpovede „živých kníh“, čiže ľudí,
ktorí sa s nami podelili o svoje osobné skúsenosti
a neraz hovoria aj o citlivých témach zo svojho života.

**Zbierku príkladov dobrej praxe z využívania
príbehov vo vyučovaní 2021**

**podporil v rámci projektu
Storytellingom k podpore prechodu medzi
dištančným a prezenčným vzdelávaním**

Nadačný fond Telekom pri Nadácii Pontis.

